

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

КАФЕДРА ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
на тему
**«ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ
КОЛЕГІАЛЬНИХ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ»**

*До записки
Науковець? сервіс
Корчак Н.М.
05.12.23р.
Н.М.*

Студент 2 курсу магістратури
заочної форми здобуття вищої освіти
спеціальності 281 «Публічне управління
та адміністрування»
освітньо-професійної програми
«Публічне управління та
адміністрування (для державних
службовців за замовленням
Національного агентства України
з питань державної служби)»
Мирончук Олександр Якович

Науковий керівник
д. ю. н., доц. Корчак Наталія Миколаївна

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній роботі
немає запозичень із праць інших авторів
без відповідних посилань

Студент

Мирончук
_____ (підпис)

Робота допущена до захисту в екзаменаційній комісії рішенням кафедри
публічної політики від «*04 грудня*» 20*23*р., протокол № *10*

Завідувач кафедри публічної політики, доктор юридичних наук, доцент
Корчак Наталія Миколаївна _____ (підпис)

Київ – 2023

АНОТАЦІЯ

Мирончук О. Я. Організаційно-правові засади діяльності колегіальних державних органів в Україні. – Кваліфікаційна магістерська робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна магістерська робота на здобуття ступеня вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування», спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування». – Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, 2023.

У цій магістерській роботі вперше в українській науці в галузі публічного управління та адміністрування здійснено спробу комплексного дослідження організаційно-правових засад діяльності колегіальних державних органів в Україні, за результатами якого:

1) сформовано актуальний перелік колегіальних державних органів та запропоновано їх класифікацію за належністю до законодавчої, виконавчої та судової гілок влади;

2) виявлено семантику (зазвичай, двозначність) та відношення (родовидові) між номінаціями «колегіальний державний орган», «державний орган», «орган державної влади», «колегіальний орган», «колективне керівництво колегіальним державним органом», «рада», «комісія», «палата», «апарат», «рішення», що функціонують у термінологічному полі здійсненого дослідження;

3) зібрано, систематизовано й класифіковано актуальні й чинні на момент дослідження нормативно-правові акти, які є джерелом вивчення організаційно-правових засад діяльності колегіальних державних органів та регулятором такої діяльності;

4) коротко проаналізовано стан опрацювання окремих аспектів діяльності колегіальних органів у наукових дослідженнях;

5) з'ясовано особливості структури колегіального державного органу як юридичної особи публічного права загалом та його апарату / секретаріату зокрема;

6) узагальнено інформацію про кількісний склад членів колегіальних державних органів;

7) означено суб'єктів обрання / призначення членів колегіальних державних органів та внесення відповідних подань;

8) окреслено строк повноважень членів колегіальних державних органів та обмеження щодо кількості строків перебування на відповідних посадах;

9) визначити очільників колегіальних державних органів та спосіб їх обрання / призначення;

10) простежено форму роботи колегіальних державних органів та умови й спосіб ухвалення ними рішень;

11) зосереджено увагу на деяких аспектах юридичної відповідальності членів колегіальних державних органів;

12) на підставі вивчення специфіки й досвіду роботи колегіальних державних органів, що проаналізовані в цій магістерській роботі, запропоновано рекомендації щодо внесення змін до нормативних документів з метою вдосконалення нормативно-правового регулювання діяльності Національної комісії зі стандартів державної мови як одного з колегіальних центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що висновки та пропозиції, викладені в цій магістерській роботі, становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес у науково-дослідній, навчально-педагогічній, правотворчій та правозастосовній сферах діяльності.

Ключові слова: колегіальний державний орган, колегіальність, колективне керівництво, член колегіального державного органу, структура колегіального державного органу, апарат / секретаріат колегіального державного органу, Національна комісія зі стандартів державної мови.

ANNOTATION

O. Ya. Myronchuk. Organizational and legal principles of work of collegial state bodies in Ukraine. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Qualifying scientific work for obtaining an educational degree at the second level of higher education (Master's degree), field of study: 28 «Public Management and Administration», specialty: 281 «Public Management and Administration». – Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine, 2023.

In this master's thesis, for the first time in Ukrainian science in the field of public management and administration, an attempt was made to conduct a comprehensive study of the organisational and legal framework for the activities of collegial state bodies in Ukraine, which resulted in the following:

1) an up-to-date list of collegial state bodies has been created and their classification by affiliation to the legislative, executive and judicial branches of government has been proposed;

2) the semantics (usually, ambiguity) and the relationship (genus-species) between the nominations «collegial state body», «state body», «body of state power», «collegial body» «collective management of a collegiate state body», «council», «commission», «chamber», «apparatus», «decision», functioning in the terminological field of the conducted research have been revealed;

3) relevant and valid legal acts at the time of the research, which are a source of studying the organizational and legal foundations of collegial state bodies activity and a regulator of such activity have been collected, systematized and classified;

4) the state of development of certain aspects of the activity of collegial state bodies in scientific research has been briefly analyzed;

5) the peculiarities of the structure of the collegial state body as a legal entity under public law in general and its apparatus / secretariat in particular have been clarified;

6) information on the quantitative composition of the members of collegial state bodies has been summarized;

7) the subjects of election / appointment of members of collegial state bodies and filing of relevant submissions have been defined;

8) the office term of members of collegial state bodies and limitations on the number of terms of tenure in the respective positions have been outlined;

9) the heads of collegial state bodies and the method of their election/appointment have been established;

10) the form of work of collegial state bodies and the conditions and method of their decision-making have been traced;

11) attention has been focused on some aspects of legal responsibility of members of collegial state bodies;

12) on the basis of the study of the specifics and experience of collegial state bodies work, analyzed in this master's thesis, recommendations have been proposed regarding the introduction of changes to regulatory documents with the aim of improving the legal and regulatory framework of the activities of the National Commission for State Language Standards as one of the collegial central bodies of the executive power with special status.

The practical significance of the results obtained is that the conclusions and proposals set out in this master's thesis are of both scientific and theoretical and practical interest in the research, educational, law-making and law enforcement fields.

Key words: collegial state body, collegiality, collective leadership, member of a collegial state body, structure of a collegial state body, apparatus / secretariat of a collegial state body, National Commission on State Language Standards.

**СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ
ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ**

1. *Мирончук О. Я.* Організаційно-правові засади діяльності Національної комісії зі стандартів державної мови у сфері напрацювання й затвердження стандартів державної мови / Олександр Мирончук // Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 26–27 квітня 2023 року) [Електронне видання] / Київський національний університет імені Тараса Шевченка ; Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби ; за заг. ред. Л. Г. Комахи. – К. : [ННІ ПУДС КНУ], 2023. – С. 253–256. –

URL:

<https://ipacs.knu.ua/pages/osn/2/news/2039/files/e8f052a9-3ca2-4574-ad95-ec8638583c7f.pdf>

2. *Мирончук О. Я.* Нормативно-правові засади діяльності Національної комісії зі стандартів державної мови / Мирончук О. Я. // Legal education and science as the need of the hour: new European challenges : proceedings International scientific conference (Łódź, the Republic of Poland, October 8–9, 2021) / Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Wewnętrznego w Łodzi. – Łódź, the Republic of Poland, 2021. – С. 136 – 141. –

URL:

<http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/176/5064/10612-1?inline=1>

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	с. 9
ВСТУП.....	с. 10
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДОЛОГІЙНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КОЛЕГІАЛЬНИХ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ.....	с. 16
1. 1. Колегіальні державні органи в Україні та їх статус.....	с. 16
1. 2. Термінологія дослідження колегіальних державних органів.....	с. 22
1. 3. Нормативно-правові акти як джерела вивчення організаційно- правових засад діяльності колегіальних державних органів.....	с. 26
1. 4. Коротка історія вивчення діяльності колегіальних державних органів в Україні.....	с. 34
РОЗДІЛ 2. ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ДІЯЛЬНОСТІ КОЛЕГІАЛЬНИХ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ.....	с. 37
2. 1. Структура колегіальних державних органів.....	с. 37
2. 2. Кількісний склад членів колегіальних державних органів.....	с. 41
2. 3. Суб'єкт обрання / призначення членів колегіальних державних органів.....	с. 41
2. 4. Суб'єкт внесення кандидатур членів колегіальних державних органів.....	с. 43
2. 5. Строк повноважень членів колегіальних державних органів.....	с. 45
2. 6. Очільник колегіального державного органу.....	с. 47
2. 7. Основна форма роботи колегіальних державних органів та умови й спосіб ухвалення ними рішень.....	с. 49
2. 8. Юридична відповідальність членів колегіальних державних органів.....	с. 53
РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМІСІЇ ЗІ СТАНДАРТІВ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ ЯК КОЛЕГІАЛЬНОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО ОРГАНУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНИМ СТАТУСОМ	с. 55

ВИСНОВКИ.....	с. 66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	с. 73

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

абз. – абзац

ВККСУ – Вища кваліфікаційна комісія суддів України

ВРП – Вища рада правосуддя

ВРУ – Верховна Рада України

КМУ – Кабінет Міністрів України

КРАІЛ – Комісія з регулювання азартних ігор та лотерей

КСУ – Конституційний Суд України

НКЕК – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку

НКРЕКП – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг

НКСДМ – Національна комісія зі стандартів державної мови

НКЦПФР – Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку

НРТР – Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення

НАЗЯВО – Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти

НАК – Національне агентство кваліфікацій

п. – пункт

РП – Рахункова палата

ст. – стаття

ЦВК – Центральна виборча комісія

ч. – частина

ВСТУП

Актуальність теми. Державна влада в Україні як правовій державі відповідно до Конституції України здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову (ст. 6) [13]. Органи державної влади та їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (ст. 19) [13]. Громадяни України мають право брати участь в управлінні державними справами, вільно обирати й бути обраними до органів державної влади (ст. 38) [13].

Управління органами державної влади в Україні здійснюється за принципом єдиноначальності або колегіальності. В українських умовах сьогодення спостерігаємо поступове збільшення кількості державних органів, зокрема новоутворених, що діють на засадах (принципах) колегіальності.

Управління колегіальним державним органом в Україні вимагає спеціальних знань, умінь і навичок, адже колективна (командна) робота, з одного боку, сприяє спільному обговоренню, пошуку й вибору найефективнішого рішення з кількох запропонованих, його вдосконаленню, а з іншого боку – напрацювання такого рішення потребує більшої кількості часу та зусиль для узгодження позицій, досягнення компромісів, пошуку консенсусу, оскільки в колегіальному державному органі завжди є ризик неухвалення того чи того рішення за умови недостатньої кількості мінімально необхідних голосів на його підтримку, а то й можливе блокування роботи усього колегіального державного органу.

Потреба виокремлення принципів, узагальнення і врахування досвіду діяльності колегіальних державних органів в Україні й управління ними та їх поширення й застосування в організації діяльності новоутворюваних колегіальних державних органів в Україні визначає актуальність відповідного дослідження.

У зв'язку з цим аналіз організаційно-правових засад діяльності колегіальних державних органів в Україні має важливе суспільне значення,

оскільки знайомство з його результатами дасть змогу громадянам України брати безпосередню участь у їх створенні й роботі, зокрема в управлінні ними, а також отримувати надавані ними послуги в сучасних умовах побудови України як «сервісної держави».

Мета кваліфікаційної магістерської роботи – узагальнення знань і досвіду організаційно-правових засад діяльності колегіальних державних органів в Україні.

Завдання:

1) виявити актуальну кількість колегіальних державних органів в Україні та їх статус;

2) окреслити термінологічне поле дослідження діяльності колегіальних державних органів;

3) схарактеризувати джерельну базу дослідження колегіальних державних органів;

4) проаналізувати стан вивчення проблеми діяльності колегіальних органів в Україні в наукових працях;

5) з'ясувати специфіку структури колегіальних державних органів та її компонентів;

6) узагальнити інформацію про кількісний склад членів колегіальних державних органів;

7) означити суб'єктів обрання / призначення членів колегіальних державних органів та внесення відповідних подань;

8) визначити строк повноважень членів колегіальних державних органів;

9) встановити очільників колегіальних державних органів та спосіб їх обрання / призначення;

10) простежити форму роботи колегіальних державних органів та умови й спосіб ухвалення ними рішень;

11) зосередити увагу на деяких аспектах юридичної відповідальності членів колегіальних державних органів;

12) сформулювати рекомендації з метою вдосконалення діяльності Національної комісії зі стандартів державної мови як одного з колегіальних центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом.

Об'єкт дослідження – колегіальні державні органи в Україні.

Предмет дослідження – організаційно-правові засади діяльності колегіальних державних органів в Україні.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань та отримання результатів були використані такі методи:

1) загальнонаукові методи аналізу, синтезу, абстрагування, узагальнення, індукції, дедукції, аналогії;

2) емпіричні методи спостереження, опису, порівняння;

3) спеціальні методи (підходи), зокрема:

- метод логіко-семантичного аналізу для конструювання термінологійного поля дослідження, з'ясування семантики його компонентів та родо-видових відношень між ними;

- порівняльний підхід та метод групування для встановлення нормативно-правового забезпечення діяльності колегіальних державних органів, їх структури, форми роботи й умов та способу ухвалення ними рішень, а також кількісного складу членів, суб'єктів обрання / призначення та внесення кандидатур, строку повноважень членів колегіальних державних органів тощо;

- метод моделювання для формулювання пропозицій з метою вдосконалення діяльності Національної комісії зі стандартів державної мови як колегіального центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом.

Наукова новизна одержаних результатів.

Вперше в українській науці в галузі публічного управління та адміністрування здійснено спробу комплексного дослідження організаційно-правових засад діяльності колегіальних державних органів, за результатами якого:

1) сформовано актуальний перелік колегіальних державних органів, що функціонують в Україні на час їх аналізу, та запропоновано їх класифікацію за належністю до гілок влади;

2) виявлено семантику (зазвичай, двозначність) та відношення (родовидові) між номінаціями «колегіальний державний орган», «державний орган», «орган державної влади», «колегіальний орган», «колективне керівництво колегіальним державним органом», «рада», «комісія», «палата», «апарат», «рішення», що функціонують у термінологічному полі здійсненого дослідження;

3) зібрано, систематизовано й класифіковано актуальні й чинні на момент дослідження нормативно-правові акти, які є джерелом вивчення організаційно-правових засад діяльності колегіальних державних органів та регулятором такої діяльності (Конституція й Закони України, регламенти, положення, статuti тощо);

4) коротко проаналізовано стан опрацювання окремих аспектів діяльності колегіальних органів у наукових дослідженнях;

5) з'ясовано особливості структури колегіального державного органу як юридичної особи публічного права загалом та його апарату / секретаріату зокрема;

6) узагальнено інформацію про кількісний склад членів колегіальних державних органів;

7) означено суб'єктів обрання / призначення членів колегіальних державних органів та внесення відповідних подань;

8) окреслено строк повноважень членів колегіальних державних органів та обмеження щодо кількості строків перебування на відповідних посадах;

9) встановлено очільників колегіальних державних органів та спосіб їх обрання / призначення;

10) простежено форму роботи колегіальних державних органів (засідання) та умови й спосіб ухвалення ними рішень (наявність кворуму та мінімально необхідної кількості голосів «за»);

11) зосереджено увагу на деяких аспектах юридичної відповідальності членів колегіальних державних органів (відсутність персональної відповідальності членів колегіальних державних органів за наслідки роботи всього колегіального державного органу);

12) на підставі вивчення специфіки й досвіду роботи колегіальних державних органів, що проаналізовані в цій магістерській роботі, запропоновано рекомендації щодо внесення змін до нормативних документів з метою вдосконалення нормативно-правового регулювання діяльності Національної комісії зі стандартів державної мови як одного з колегіальних центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що висновки та пропозиції, викладені в цій магістерській роботі, становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес:

1) у науково-дослідній сфері – як підґрунтя для подальших теоретичних напрацювань з метою вдосконалення організаційно-правових засад діяльності колегіальних державних органів;

2) у правотворчій сфері – для удосконалення окремих норм законодавства України та внесенні змін чи доповнень до чинних норм законодавства, які регулюють діяльність колегіальних державних органів, зокрема Національної комісії зі стандартів державної мови як колегіального центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом;

3) у правозастосовній діяльності – для вдосконалення діяльності колегіальних державних органів та надаваних ними послуг, зокрема Національної комісії зі стандартів державної мови як колегіального центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом, а також для врахування принципів роботи колегіальних державних органів та їх застосування під час регулювання діяльності новоутворюваних колегіальних державних органів;

4) у навчальному процесі – для підготовки навчально-методичних матеріалів з відповідних освітніх компонентів у галузі публічного управління й адміністрування, права тощо.

Апробація результатів дослідження. Результати здійсненого дослідження обговорено на засіданні кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, презентовано під час доповідей на Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Шевченківська весна – 2023: публічне управління та державна служба» (Київ, 29 березня 2023 року) та Міжнародній науково-практичній конференції «Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього» (Київ, 26–27 квітня 2023 року), опубліковано тези, про що інформація наведена в анотації до цієї магістерської роботи.

Структура та обсяг кваліфікаційної магістерської роботи.

Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 88 арк., із них основного тексту 62 арк.

РОЗДІЛ 1.
ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДОЛОГІЙНІ ЗАСАДИ
ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
КОЛЕГІАЛЬНИХ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ

1. 1. Колегіальні державні органи в Україні та їх статус

Станом на сьогодні (осінь 2023 року) в Україні функціонують та є об'єктом дослідження в цій магістерській роботі такі колегіальні державні органи, статус яких визначений у Конституції України та/або відповідних Законах України:

1) органи законодавчої влади:

1. 1) *Верховна Рада України* (далі – ВРУ) – парламент як єдиний орган законодавчої влади в Україні (ст. 75 Конституції України [13]);

2) органи виконавчої влади:

2. 1) *Кабінет Міністрів України* (далі – КМУ) – уряд України як вищий орган у системі органів виконавчої влади, що здійснює виконавчу владу безпосередньо та через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим та місцеві державні адміністрації, спрямовує, координує та контролює діяльність цих органів (ч. 1 ст. 113 Конституції України [13], ч. 1–2 ст. 1 Закону № 794-VII [56]). КМУ – колегіальний орган, а колегіальність – один із принципів, на яких ґрунтується його діяльність (ч. 1, 3 ст. 3 Закону № 794-VII [56]);

2. 2) *Рахункова палата* (далі – РП) – державний колегіальний орган, який від імені ВРУ здійснює контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням (ч. 1 ст. 98 Конституції України [13], ч. 1, 3 ст. 1 Закону № 576-VIII [70]);

2. 3) *Центральна виборча комісія* (далі – ЦВК) – постійно діючий колегіальний державний орган, який наділений повноваженнями щодо організації підготовки і проведення виборів Президента України, народних депутатів України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим,

депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів, всеукраїнського і місцевих референдумів в порядку та в межах, встановлених Законом України «Про Центральну виборчу комісію» та іншими законами України (ч. 1 ст. 1 Закону № 1932-IV [83]);

2. 4) *Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення* (далі – НРТР) – незалежний конституційний постійно діючий колегіальний державний орган, що здійснює державне регулювання, нагляд і контроль у сфері медіа (ч. 1 ст. 70 Закону № 2849-IX [59]);

2. 5) *Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку* (далі – НКЦПФР) – державний колегіальний орган, що здійснює державне регулювання ринку цінних паперів (ч. 1 ст. 70 Закону № 2849-IX [29], п. 1 Положення № 1063/2011 [60]);

2. 6) *Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку* (далі – НКЕК) – центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, який утворюється КМУ (ч. 1 ст. 1 Закону № 1971-IX [61]). НКЕК – колегіальний орган (ч. 1 ст. 14 Закону № 1971-IX [61]);

2. 7) *Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг* (далі – НКРЕКП) – постійно діючий центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, який утворюється КМУ (абз. 1 ч. 1 ст. 1 Закону № 1540-VIII [62]). НКРЕКП – колегіальний орган, що здійснює державне регулювання, моніторинг та контроль за діяльністю суб'єктів господарювання у сферах енергетики та комунальних послуг (абз. 3 ч. 1 ст. 1 Закону № 1540-VIII [62]);

2. 8) *Національна комісія зі стандартів державної мови* (далі – НКСДМ) – центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, діяльність якого спрямовує та координує КМУ через міністра, який очолює центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки (ч. 3 ст. 43 Закону № 2704-VIII [31]). НКСДМ – колегіальний орган, завданням якого є збереження та розвиток державної мови через встановлення стандартів державної мови і методів

перевіряння рівня володіння державною мовою, необхідного для набуття громадянства чи зайняття визначених законами посад (ч. 2 ст. 43, ч. 1 ст. 45 Закону № 2704-VIII [31]);

2. 9) *Комісія з регулювання азартних ігор та лотерей* (далі – КРАІЛ) – центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, що забезпечує державне регулювання діяльності у сфері організації та проведення азартних ігор та лотерей, та утворюється КМУ (ч. 5 ст. 6 Закону № 768-IX [28]). КРАІЛ – колегіальний орган (ч. 1 ст. 7 Закону № 768-IX [28]);

2. 10) *Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти* (далі – НАЗЯВО) – постійно діючий колегіальний орган, що уповноваженим Законом України «Про вищу освіту» на реалізацію державної політики у сфері забезпечення якості вищої освіти (ч. 1 ст. 17 Закону № 1556-VII [26]);

2. 11) *Національне агентство кваліфікацій* (далі – НАК) – постійно діючий колегіальний орган, що здійснює визначені Законом України «Про освіту» та іншими актами законодавства функції у сфері кваліфікацій (ч. 1 ст. 38 Закону № 2145-VIII) [64], абз. 1 п. 1 Статуту № 1029 [5]);

3) органи судової влади:

3. 1) *Конституційний Суд України* (далі – КСУ) – орган конституційної юрисдикції, який забезпечує верховенство Конституції України, вирішує питання про відповідність Конституції України законів України та у передбачених Конституцією України випадках інших актів, здійснює офіційне тлумачення Конституції України, а також інші повноваження відповідно до Конституції України (ч. 1 ст. 1 Закону № 2136-VIII [58]). КСУ здійснює свою діяльність на засадах колегіальності (ч. 2 ст. 147 Конституції України [13], ч. 1 ст. 2 Закону № 2136-VIII [58]);

3. 2) *Вища рада правосуддя* (далі – ВРП) – колегіальний, незалежний конституційний орган державної влади та суддівського врядування, який діє в Україні на постійній основі для забезпечення незалежності судової влади, її функціонування на засадах відповідальності, підзвітності перед суспільством, формування добросовісного та високопрофесійного корпусу суддів, додержання

норм Конституції і законів України, а також професійної етики в діяльності суддів і прокурорів (ч. 1 ст. 1 Закону № 1798-VIII [25]);

3. 3) *Вища кваліфікаційна комісія суддів України* (далі – ВККСУ) – державний колегіальний орган суддівського врядування, який на постійній основі діє у системі правосуддя України та здійснює визначені Законом України «Про судоустрій і статус суддів» повноваження (ч. 1 ст. 92 Закону № 1402-VIII [78]).

Отже, колегіальні державні органи в Україні за своїм статусом належать до органів законодавчої (ВРУ), виконавчої (КМУ, НКЕК, НКРЕКП, НКСДМ, КРАІЛ) та судової (КСУ, ВРП, ВККСУ) влади. До органів виконавчої влади також зараховуємо такі колегіальні державні органи, як РП, ЦВК, НРТР, НКЦПФР, НАЗЯВО, НАК. Вони хоч і прямо не визначені як органи виконавчої влади, але за виконуваними завданнями й функціями та здійснюваними повноваженнями не можуть бути кваліфіковані як органи законодавчої або судової гілок влади, адже державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову (ч. 1 ст. 6 Конституції України) [13].

Досліджувані колегіальні державні органи виконавчої влади (НКЕК, НКРЕКП, НКСДМ, КРАІЛ) належать до центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом, який полягає в тому, що вони мають визначені Конституцією та законодавством України особливі завдання та повноваження, щодо них може встановлюватись спеціальний порядок утворення, реорганізації, ліквідації, підконтрольності, підзвітності, а також призначення і звільнення керівників та вирішення інших питань. Центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом очолює його голова (ч. 7 ст. 1 Указу № 1572/99) [74].

Особливості спеціального статусу НКЕК обумовлюються її завданнями і повноваженнями, які визначаються Законом України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку» та Законами України «Про електронні комунікації», «Про поштовий зв'язок», і

полягають, зокрема, в особливостях організації та порядку діяльності НКЕК, в особливому порядку призначення членів НКЕК та припинення їх повноважень, у спеціальних процесуальних засадах діяльності НКЕК та гарантії незалежності в ухваленні нею рішень у межах повноважень, визначених законом, встановленні умов оплати праці членів та працівників НКЕК (ч. 2 ст. 1 Закону № 1971-IX) [61].

Особливості спеціального статусу НКРЕКП обумовлюються її завданнями і повноваженнями та визначаються Законом України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», іншими актами законодавства і полягають, зокрема, в особливостях організації та порядку діяльності НКРЕКП, в особливому порядку призначення членів НКРЕКП та припинення ними повноважень, у спеціальних процесуальних засадах діяльності НКРЕКП та гарантії незалежності в ухваленні нею рішень у межах повноважень, визначених законом, встановленні умов оплати праці членів та працівників НКРЕКП (абз. 2 ч. 1 ст. 1 Закону № 1540-VIII) [62].

Особливості спеціального статусу НКСДМ прямо не зазначені в Законі України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», але реалізацію спеціального статусу НКСДМ уможлиблює, зокрема, норма названого закону, яка регламентує, що повноваження НКСДМ визначаються цим Законом (ч. 5 ст. 43 Закону № 2704-VIII) [31], а також інші норми, що містяться в названому законі й стосуються діяльності НКСДМ.

Особливості спеціального статусу КРАІЛ обумовлюються її завданнями та повноваженнями, визначаються Законом України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор», іншими актами законодавства і полягають, зокрема, в її колегіальності, особливому порядку призначення та звільнення голови та членів КРАІЛ, у спеціальних засадах діяльності органу (абз. 2 ч. 5 ст. 6 Закону № 768-IX) [28].

Особливістю центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом також є те, що питання їхньої діяльності у КМУ представляє Прем'єр-

міністр України (абз. 2 п. 7 § 8 Регламенту № 950) [45], однак виникає правова колізія (спосіб її врегулювання запропоновано в наступному розділі цієї магістерської роботи) під час реалізації цієї норми в діяльності НКСДМ, яка відповідно до Закону № 2704-VIII (ч. 3 ст. 43) одночасно є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом і її діяльність спрямовує та координує КМУ через міністра, який очолює центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки [31], оскільки питання діяльності центральних органів виконавчої влади, керівники яких не входять до складу КМУ, представляють міністри, які спрямовують і координують діяльність таких органів (абз. 1 п. 7 § 8 Регламенту № 950) [45]. Названа норма Регламенту КМУ (абз. 2 п. 7 § 8 Регламенту № 950) [45] корелює з відповідною нормою, що міститься в Законі № 3166-VI й уповноважує Прем'єр-міністра України представляти в КМУ питання діяльності інших органів зі спеціальним статусом (абз. 1 ч. 3 ст. 24 Закону № 3166-VI) [82].

Також у разі виникнення у керівника центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом реального чи потенційного конфлікту інтересів він зобов'язаний не пізніше наступного робочого дня письмово поінформувати про це КМУ. За результатами розгляду зазначеної інформації КМУ ухвалює рішення про здійснення заходів із врегулювання конфлікту інтересів керівника центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом та здійснює контроль за їх реалізацією (ч. 7 ст. 19 Закону № 3166-VI) [82].

Закон № 3166-VI до центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом зараховує Антимонопольний комітет України, Фонд державного майна України, НКРЕКП, Державний комітет телебачення і радіомовлення України, НКЕК (абз. 1 ч. 1 ст. 24 Закону № 3166-VI) [82], а також визначає, що інші центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом можуть бути утворені КМУ або утворені відповідно до закону (абз. 1 ч. 1 ст. 24 Закону № 3166-VI) [82].

Варто згадати й ті колегіальні державні органи, які функціонували в минулому, але або припинили свою діяльність (Національна комісія, що

здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (у 2011–2020) [63, 69]), або трансформувалися в інші колегіальні державні органи, змінивши, зокрема, свою назву (Вища рада юстиції (1998–2017) [3] – Вища рада правосуддя (з 2017) [2], Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації (2011–2022) [16] – НКЕК (з 2022) [16]), або змінили статус із колегіального на єдиноначальне управління (Національне агентство з питань запобігання корупції (2015–2019) [17]). Вивчення специфіки організаційно-правових засад їхньої діяльності може бути предметом майбутніх досліджень, зокрема з використанням порівняльно-історичного методу з метою діахронного аналізу особливостей їхнього функціонування.

Обмеження в обсягові й часі не дозволили простежити в цій магістерській роботі особливості організаційно-правових засад діяльності інших колегіальних органів, що функціонують в Українській державі сьогодні або функціонували в минулому, до яких, зокрема, можемо зарахувати територіальні підрозділи колегіальних центральних органів виконавчої влади, колегіальні органи місцевого самоврядування (сільські, селищні, міські, районні й обласні ради), колегіальні консультативно-допоміжні й дорадчі органи (колегії, комісії, ради, зокрема громадські ради), колегії й палати в системі органів судової влади, ради й комісії в системі державної служби (Комісія з питань вищого корпусу державної служби), суддівського самоврядування (Рада суддів України), адвокатської діяльності (Рада адвокатів України, Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури) тощо, але це може бути реалізовано в майбутніх наукових дослідженнях.

1. 2. Термінологія дослідження колегіальних державних органів

Функціонування терміна «колегіальний державний орган» фіксуємо в дефініції терміна «державний орган», що міститься серед термінів та їх визначень у Законі України «Про запобігання корупції» (абз. 5 ч. 1 ст. 1) та в

Законі України «Про медіа» (п. 7 ч. 1 ст. 1), напр.: *«державний орган – орган державної влади, в тому числі колегіальний державний орган, інший суб'єкт публічного права незалежно від наявності статусу юридичної особи, якому згідно із законодавством надані повноваження здійснювати від імені держави владні управлінські функції, юрисдикція якого поширюється на всю територію України або на окрему адміністративно-територіальну одиницю»* [32, 59].

Аналіз наведеної дефініції спонукає до висновків про те, що термін «державний орган» позначає родове поняття, коли під державним органом розуміємо не лише органи державної влади, а й інші суб'єкти публічного права, які від імені держави здійснюють владні управлінські функції на визначеній території. Водночас колегіальний державний орган є різновидом органу державної влади, що дає право на утворення такого терміна, як «колегіальний орган державної влади», який позначав би власне ті органи державної влади, а не будь-які державні органи, що діють за принципом колегіальності, а не єдиноначальності (див. ч. 2 ст. 2 Закону № 3166-VI [82]).

Термін «колегіальний орган державної влади» є видовим (поряд із термінологічним словосполученням «єдиноначальний орган державної влади») до родового терміна «орган державної влади», що функціонує в Конституції України (статті 5, 13, 19, 32, 38, 40, 42, 55, 56, 71, 86 та ін. [13]) й протиставляється термінові (перебуває в антонімії) «орган місцевого самоврядування» (хоча органи місцевого самоврядування як ради обласного, районного, міського, селищного й сільського рівнів за принципом своєї діяльності є власне колегіальними).

У таких актах законодавства, як Закон України «Про Рахункову палату» (ч. 3 ст. 1), Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (п. 1 ч. 1 ст. 9), Закон України «Про державну службу» (п. 4 ч. 3 ст. 3) ужито термін «державний колегіальний орган», напр.: *«Рахункова палата є державним колегіальним органом»* [70]; *«[...] члени інших державних колегіальних органів [...]»* [31]; *«Дія цього Закону не поширюється на [...] голів та членів інших державних колегіальних органів»* [30].

В інших актах законодавства, наприклад, у Законі України «Про Кабінет Міністрів України» (ч. 3 ст. 3), у Законі України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (ч. 1 ст. 45), також спостерігаємо функціонування терміна «колегіальний орган», напр.: *«Кабінет Міністрів України є колегіальним органом»* [56]; *«Комісія є колегіальним органом у складі дев'яти членів»* [31].

У Каталозі типових посад державної служби і критеріях віднесення до таких посад, затверджених постановою КМУ від 23 жовтня 2023 року № 1109, спостерігаємо функціонування запропонованого нами на етапі погодження відповідного проекту нормативно-правового акта терміна «колективне керівництво колегіальним державним органом» (додаток 1 до Каталогу), що позначає голову, заступника голови (за наявності) та членів колегіального державного органу, які беруть участь в ухваленні рішень та здійсненні колективного управління колегіальним державним органом, напр.:

«Адміністративне керівництво – керівництво державним органом, зокрема колективне керівництво колегіальним державним органом, його апаратом (секретаріатом), здійснення повноважень керівника державної служби в державному органі, визначення пріоритетних цілей, стратегії розвитку та плану роботи державного органу, забезпечення зовнішньої та внутрішньої комунікації тощо» [66].

Варто під час дослідження деяких особливостей діяльності колегіальних державних органів звернути увагу й на такі терміни, як «комісія», «рада», «палата» і подібні до них. Входячи до відповідних найменувань, вони одночасно позначають:

- 1) колегіальний державний орган як юридичну особу публічного права загалом;
- 2) голову, заступника голови (за наявності) та членів колегіального державного органу як його колективне керівництво.

Це іноді призводить до труднощів під час сприйняття, розуміння і застосування на практиці норм права, що містяться у відповідних актах, де

присутня така неоднозначність. У такій ситуації, зазвичай, буває важко встановити, наприклад, чи надані повноваження стосуються цілого колегіального державного органу як юридичної особи публічного права або лише його колективного керівництва (голова, заступник голови (за наявності) та члени), напр.:

1) *опрацювання та утвердження стандартів української мови як державної здійснює **Національна комісія зі стандартів державної мови (далі – Комісія)*** (ч. 1 ст. 43 Закону № 2704-VIII) [31];

2) ***Комісія** є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом [...]* (ч. 3 ст. 43 Закону № 2704-VIII) [31];

3) ***Комісія** є юридичною особою [...]* (ч. 4 ст. 43 Закону № 2704-VIII) [31];

4) ***Комісія** є колегіальним органом у складі дев'яти членів* (ч. 1 ст. 45 Закону № 2704-VIII) [31];

5) *повноваження **Комісії** визначаються цим Законом* (ч. 5 ст. 43 Закону № 2704-VIII) [31];

6) *керівником **Комісії** є її Голова, який обирається **Комісією** з числа її членів* (ч. 1 ст. 46 Закону № 2704-VIII) [31];

7) ***Комісія** працює у формі засідань* (ч. 1 ст. 47 Закону № 2704-VIII) [31].

Під час дослідження структури колегіальних державних органів, особливо тих, чия діяльність забезпечує їхній власне апарат, варто мати на увазі, що слово «апарат» вживається із двома значеннями:

1) позначає усіх працівників колегіального державного органу, зокрема й голову, заступника голови (за наявності) та членів колегіального державного органу як колективного керівництва ним (родове значення);

2) позначає працівників власне апарату (або секретаріату) колегіального державного органу (без урахування голови, заступника голови (за наявності) та членів колегіального державного органу як колективного керівництва ним), який забезпечує діяльність колегіального державного органу, зокрема і його колективного керівництва (видове значення) (детальніше про це йдеться в наступному розділі цієї магістерської роботи).

Також подвійне значення має термін «рішення». З одного боку він позначає акт волевиявлення членів колегіального державного органу через їх голосування, а з іншого – нормативний документ, у якому зафіксовано й оформлено відповідний акт волевиявлення членів колегіального державного органу, пор.: *Рішення Комісії [НКСДМ] вважається прийнятим, якщо за нього проголосували не менше п'яти її членів* (ч. 4 ст. 47 Закону № 2704-VIII) [31]; *Голова Комісії [НКСДМ] підписує протоколи засідань Комісії [НКСДМ], підписує рішення Комісії [НКСДМ]* (п. 3 і 4, ч. 2 ст. 46 Закону № 2704-VIII) [31].

Також термін «рішення» позначає як власне нормативний документ, у якому зафіксовано й оформлено волевиявлення членів колегіального державного органу (видове значення), так і сукупність документів, у яких зафіксовано й оформлено волевиявлення членів колегіального державного органу (видове значення), пор.: *За результатами розгляду та обговорення на засіданні Комісії [ЦВК] питання порядку денного Комісія [ЦВК] ухвалює рішення у формі постанови* (ч. 1 ст. 12 Закону № 1932-IV) [83]; *Судовими рішеннями є: 1) ухвали; 2) рішення; 3) постанови* (ч. 1 ст. 241 Кодексу № 1932-IV) [12].

1. 3. Нормативно-правові акти як джерела вивчення організаційно-правових засад діяльності колегіальних державних органів

Основними джерелами вивчення організаційно-правових засад діяльності колегіальних державних органів в Україні є Конституція України, Закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, акти власне колегіальних державних органів, інші нормативні акти, які регулюють їхню діяльність.

Конституція України як основний закон держави визначає безпосередньо засади діяльності таких колегіальних державних органів, як ВРУ, КМУ, КСУ,

ВРП, а також передбачає функціонування таких колегіальних державних органів, як РП, НРТР, ЦВК [13].

Власні спеціальні Закони України регулюють діяльність таких колегіальних державних органів, як КМУ (Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII «Про Кабінет Міністрів України» (скорочено – Закон № 794-VII) [56]), РП (Закон України від 02 липня 2015 року № 576-VIII «Про Рахункову палату» (скорочено – Закон № 576-VIII) [70]), ЦВК (Закон України від 30 червня 2004 року № 1932-IV «Про Центральну виборчу комісію» (скорочено – Закон № 1932-IV) [83]), НКЕК (Закон України від 16 грудня 2021 року № 1971-IX «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку» (скорочено – Закон № 1971-IX) [61]), НКРЕКП (Закон України від 22 вересня 2016 року № 1540-VIII «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» (скорочено – Закон № 1540-VIII) [62]), КСУ (Закон України від 13 липня 2017 року № 2136-VIII «Про Конституційний Суд України» (скорочено – Закон № 2136-VIII) [58]), ВРП (Закон України від 21 грудня 2016 року № 1798-VIII «Про Вищу раду правосуддя» (скорочено – Закон № 1798-VIII) [25]).

Окремі розділи (статті, норми) у спеціальних Законах України регулюють діяльність таких колегіальних державних органів, як НРТР (Закон України від 13 грудня 2022 року № 2849-IX «Про медіа» (скорочено – Закон № 2849-IX) [59]), НКЦПФР (Закон України від 30 жовтня 1996 року № 448/96-ВР «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» (скорочено – Закон № 448/96-ВР) [29]), НКСДМ (Закон України від 25 квітня 2019 року № 2704-VIII «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (скорочено – Закон № 2704-VIII) [31]), КРАІЛ (Закон України від 14 липня 2020 року № 768-IX «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор» (скорочено – Закон № 768-IX) [28]), НАЗЯВО (Закон України від 01 липня 2014 року № 1556-VII «Про вищу освіту»

(скорочено – Закон № 1556-VII) [26]), НАК (Закон України від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII «Про освіту» (скорочено – Закон № 2145-VIII) [64]), ВККСУ (Закон України від 02 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів» (скорочено – Закон № 1402-VIII) [78]).

Також деякі аспекти діяльності колегіальних органів державної влади як юридичних осіб публічного права регулюють окремі норми загальних Законів України, зокрема Закон України від 17 березня 2011 року № 3166-VI «Про центральні органи виконавчої влади» (скорочено – Закон № 3166-VI) [82], Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII «Про державну службу» (скорочено – Закон № 889-VIII) [30], Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII «Про запобігання корупції» (скорочено – Закон № 1700-VII) [32] та ін.

Так, положення Закону № 3166-VI поширюються на інші утворені КМУ центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом, зокрема колегіальні центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом, крім випадків, коли Конституцією та законами України визначені інші особливості організації та порядку їх діяльності (ч. 4 ст. 24 Закону № 3166-VI) [82].

Закон № 889-VIII встановлює, що він регулює відносини, що виникають у зв'язку зі вступом, проходженням та припиненням державної служби, якщо інше не передбачено законом (ч. 2 ст. 5) [30], і водночас передбачає виняток, згідно з яким дія Закону № 889-VIII не поширюється на голову та членів НРТР, голову та членів Антимонопольного комітету України, голову та членів РП, голову та членів ЦВК, голів та членів інших державних колегіальних органів (п 4 ч. 3 ст. 3) [30].

Однією з особливостей колегіальних державних органів є те, що порядок їхньої роботи, зокрема організацію й проведення засідань як одну з основних форм роботи колегіальних державних органів, визначає затверджуваний ними регламент (на виконання відповідних норм Законів України, що регулюють діяльність колегіальних державних органів та встановлюють потребу в такому нормативно-правовому акті, як регламент), напр.:

1) Регламент Верховної Ради України, затверджений Законом України від 10 лютого 2010 року № 1861-VI (скорочено – Регламент № 1861-VI) [71];

2) Регламент Кабінету Міністрів України, затверджений постановою КМУ від 18 липня 2007 року № 950 (у редакції постанови КМУ від 09 листопада 2011 року № 1156) (скорочено – Регламент № 950) [45];

3) Регламент Рахункової палати, затверджений рішенням РП від 28 серпня 2018 року № 22-7 (зі змінами, затвердженими рішенням Рахункової палати від 08 листопада 2019 року № 31-3) (скорочено – Регламент № 22-7) [87];

4) Регламент Центральної виборчої комісії, затверджений постановою ЦВК від 30 червня 2023 року № 38 (скорочено – Регламент № 38) [51];

5) Регламент Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, затверджений рішенням НРТР від 20 квітня 2023 року № 339 (скорочено – Регламент № 339) [50];

6) Регламент Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, затверджений наказом Голови НКЦПФР від 23 травня 2013 року № 302 (скорочено – Регламент № 302) [86];

7) Регламент Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку, затверджений рішенням НКЕК від 18 лютого 2022 року № 1 (скорочено – Регламент № 1) [48];

8) Регламент Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, затверджений постановою НКРЕКП від 06 грудня 2016 року № 2133 (у редакції постанови НКРЕКП від 17 січня 2020 року № 190) (скорочено – Регламент № 2133) [49];

9) Регламент Національної комісії зі стандартів державної мови, затверджений рішенням НКСДМ від 26 жовтня 2022 року № 337 (скорочено – Регламент № 337) [47];

10) Регламент Комісії з регулювання азартних ігор та лотерей, затверджений рішенням КРАІЛ від 16 лютого 2021 року № 55 (зі змінами) (скорочено – Регламент № 55) [46];

11) Регламент Конституційного Суду України, ухвалений на спеціальному пленарному засіданні КСУ Постановою КСУ від 22 лютого 2018 року № 1-пс/2018 (скорочено – Регламент № 1-пс/2018) [72];

12) Регламент Вищої ради правосуддя, затверджений рішенням ВРП від 24 січня 2017 року № 52/0/15-17 (скорочено – Регламент № 52/0/15-17) [44];

13) Регламент Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, затверджений рішенням ВККСУ від 13 жовтня 2016 року № 81/зп-16 (в редакції рішення ВККСУ від 19 жовтня 2023 року № 119/зп-23) (скорочено – Регламент № 81/зп-16) [85].

Деякі колегіальні державні органи, зокрема ті з них, які мають статус центральних органів виконавчої влади й які утворив КМУ, зокрема згідно з нормою ч. 3 ст. 3 Закону № 3166-VI [82], мають затверджені положення, які також регулюють їхню діяльність:

1) Положення про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку, затверджене указом Президента України від 23 листопада 2011 року № 1063/2011 (скорочено – Положення № 1063/2011) [60];

2) Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, затверджене указом Президента України від 10 вересня 2014 року № 715/2014 (скорочено – Положення № 715/2014) [37];

3) Положення про Національну комісію зі стандартів державної мови, затверджене постановою КМУ від 06 листопада 2019 року № 911 (скорочено – Положення № 911) [6];

4) Положення про Комісію з регулювання азартних ігор та лотерей, затверджене постановою КМУ від 23 вересня 2020 року № 891 (скорочено – Положення № 891) [57].

Окремі колегіальні державні органи діють відповідно до затверджених КМУ під час їхнього утворення власних статутів:

1) Статут Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, затверджений постановою КМУ від 15 квітня 2015 року № 244 (в редакції постанови КМУ від 21 серпня 2019 року № 761) (скорочено – Статут № 244) [81];

2) Статут Національного агентства кваліфікацій, затверджений постановою КМУ від 05 грудня 2018 року № 1029 (в редакції постанови КМУ від 09 серпня 2022 року № 882) (скорочено – Статут № 1029) [5].

Апарат або секретаріат колегіального державного органу діє відповідно положення про них, які затверджуються на виконання відповідних норм актів законодавства, що регулюють діяльність колегіальних державних органів:

1) Положення про Апарат Верховної Ради України, затверджене розпорядженням Голови ВРУ від 25 серпня 2011 року № 769 (в редакції розпорядження Голови ВРУ № 734 від 20 листопада 2014 року) (скорочено – Положення № 734) [34];

2) Положення про Секретаріат Кабінету Міністрів України, затверджене постановою КМУ від 12 серпня 2009 року № 850 (скорочено – Положення № 850) [40];

3) Положення про Секретаріат Центральної виборчої комісії, затверджене постановою ЦВК від 01 жовтня 2020 року № 328 (скорочено – Положення № 328) [67];

4) Положення про апарат Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, затверджене рішенням НРТР від 18 травня 2023 року № 347 (скорочено – Положення № 347) [38];

5) Положення про апарат Національної комісії зі стандартів державної мови, затверджене рішенням НКСДМ від 30 липня 2020 року № 17 (скорочено – Положення № 17) [36];

6) Положення про апарат Комісії з регулювання азартних ігор та лотерей, затверджене рішенням КРАІЛ від 20 листопада 2020 року № 3 (скорочено – Положення № 3) [35];

7) Положення про секретаріат Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, затверджене на засіданні НАЗЯВО 28 березня 2019 року (протокол № 3) (скорочено – Положення № 3а) [23];

8) Положення про Секретаріат Конституційного Суду України, затверджене постановою КСУ від 11 квітня 2019 року № 13-п/2019 (скорочено – Положення № 13-п/2019) [22];

9) Положення про секретаріат Вищої ради правосуддя, затверджене рішенням ВРП від 23 березня 2017 року № 579/0/15-17 (скорочено – Положення № 579/0/15-17) [39];

10) Положення про секретаріат Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, затверджене рішенням ВККСУ від 25 листопада 2016 року № 157/зп-16 (скорочено – Положення № 157/зп-16) [73].

Окремі нормативні документи регулюють питання структури колегіального державного органу загалом та/або його апарату / секретаріату, напр.:

1) Постанова ВРУ від 20 квітня 2000 року № 1678-III (зі змінами) «Про структуру апарату Верховної Ради України» (скорочено – Структура № 1678-III) [76];

2) Структура Секретаріату Кабінету Міністрів України, затверджена постановою КМУ від 23 серпня 2016 року № 564 (скорочено – Структура № 564) [53];

3) Структура Рахункової палати, затверджена рішенням РП від 06 жовтня 2023 року № 21-3 (скорочено – Структура № 21-3) [92];

4) Структура, штат і штатна чисельність Секретаріату та патронатної служби Центральної виборчої комісії, затверджені постановою ЦВК від 18 вересня 2020 року № 279 (у редакції постанови ЦВК від 15 липня 2022 року № 83) (скорочено – Структура № 279) [77];

5) Структура Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення на 2023 рік, затверджена рішенням НРТР від 12 січня 2023 року № 2 (скорочено – Структура № 2) [55];

6) Структура центрального апарату Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, затверджена наказом Голови НКЦПФР від 13 липня 2020 року № 83 (скорочено – Структура № 83) [94];

7) Структура Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку, схвалена рішенням НКЕК від 16 серпня 2023 року № 318 (скорочено – Структура № 318) [79];

8) Організаційна структура Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, затверджена наказом НКРЕКП від 12 квітня 2023 року № 25-од (скорочено – Структура № 25-од) [18];

9) Структура Апарату Національної комісії зі стандартів державної мови, затверджена рішенням НКСДМ від 15 липня 2022 року № 196 (скорочено – Структура № 196) [52];

10) Структура та чисельність самостійних структурних підрозділів апарату Комісії з регулювання азартних ігор та лотерей, затверджена рішенням КРАІЛ від 11 лютого 2022 року № 84 (скорочено – Структура № 84) [54];

11) Структура Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти станом на 01 листопада 2023 року, затверджена рішенням НАЗЯВО від 24 жовтня 2023 року (протокол № 16 (45)) (скорочено – Структура № 16) [91];

12) Структура Секретаріату Конституційного Суду України, оприлюднена на офіційному вебсайті КСУ [93];

13) Структура секретаріату Вищої ради правосуддя, затверджена рішенням ВРП від 24 грудня 2020 року № 3655/0/15-20 (скорочено – Структура № 3655/0/15-20) [90];

14) Структура Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, затверджена наказом Голови ВККСУ від 27 липня 2023 року № 18 (скорочено – Структура № 18) [89].

Для аналізу в цій магістерській роботі залучені з відкритих інформаційних ресурсів (офіційних вебсайтів колегіальних державних органів) чинні й актуальні на дату звернення до них редакції нормативно-правових актів. У перспективі майбутніх досліджень можна вдатися й до ретроспективного аналізу, залучивши попередні редакції нормативних документів, що регулювали діяльність колегіальних державних органів у минулому.

Названі вище нормативно-правові акти є не лише джерелом вивчення, а й регулятором діяльності колегіальних державних органів, якими вони керуються у своїй діяльності.

Суб'єктом ухвалення названих нормативно-правових актів є або орган влади вищого рівня, або сам колегіальний державний орган, якщо він наділений такими повноваженнями органом вищого рівня у відповідному нормативно-правовому акті вищої юридичної сили.

1. 4. Коротка історія вивчення діяльності колегіальних державних органів в Україні

Станом на період підготовки цієї магістерської роботи нам не вдалося віднайти аналогічних чи подібних досліджень, однак і стверджувати про абсолютну відсутність уваги науковців до окремих аспектів діяльності колегіальних державних органів теж не можна.

Під поняттям «колегіальність» в наукових джерелах, зазвичай, розуміють принцип державного і громадського управління, згідно з яким керівництво державними і громадськими органами та організаціями здійснюється колегією – групою осіб, які мають рівні права та обов'язки або дорадчі права у

розв'язанні питань, що належать до компетенції цього органу, організації [97, с. 148–149].

На окремі аспекти діяльності колегіальних державних органів звертає увагу у своєму дисертаційному дослідженні Ю. І. Цвіркун, коли аналізує розгляд та вирішення в адміністративному судочинстві справ щодо оскарження рішень, дій та бездіяльності колегіальних суб'єктів публічної адміністрації [96]. У дисертації Ю. І. Цвіркун визначив підсистему державних колегіальних суб'єктів публічного адміністрування та здійснив класифікацію недержавних колегіальних суб'єктів публічної адміністрації, запропонувавши поділ державних колегіальних суб'єктів на: органи виконавчої влади; національні комісії регулювання природних монополій та інших монополій чи ринків; органи суддівського самоврядування та врядування; інші суб'єкти, що мають певні особливості адміністративно-правового статусу [96, арк. 2–3], а недержавних колегіальних суб'єктів публічної адміністрації на дві групи – органи місцевого самоврядування та суб'єкти делегованих повноважень [96, арк. 30].

Поняття «колегіальний суб'єкт публічної адміністрації як учасник справи в адміністративному судочинстві» Ю. І. Цвіркун концептуалізує через такі ознаки: 1) публічно-владні повноваження, зокрема делеговані суб'єктам приватного права в межах форм державно-приватного партнерства тощо; 2) рівноправність та відсутність ієрархічних відносин (службової підлеглості) між посадовими особами, а також між ними та головою (керівником) цього суб'єкта; 3) спосіб соціальної об'єктивації – групова / колективна організаційно-правова діяльність та адекватна їй форма (принцип) організаційного устрою під час розробки та ухвалення рішень; 4) адміністративно-процесуальна правосуб'єктність [96, арк. 4–5].

На думку Ю. І. Цвіркуна, колегіальна форма ухвалення рішення та специфічний порядок адміністрування суспільних відносин дає підстави для виокремлення колегіальних суб'єктів публічного адміністрування, а принцип колегіальності є базовим демократичним принципом [96, арк. 23].

Н. Г. Клименко аналізує діяльність колегіальних державних органів в контексті реалізації ними державної політики у сфері ліцензування, видачі ними документів дозвільного характеру [9, с. 96].

Спостерігаємо також наукові публікації, присвячені деяким аспектам діяльності окремих колегіальних державних органів. Так, структура Рахункової палати як вищого органу аудиту України була об'єктом дослідження В. В. Пацкана [19, с. 64–68].

На колегіальність як один із принципів діяльності парламентських комітетів і тимчасових комісій звертає увагу у своїй статті О. І. Зозуля [8, с. 64–68].

Про особливості організації та документування діяльності колегіальних органів управління йдеться у статті Л. П. Піддубної [21], а Ю. М. Кобиліна уклала робочу програму навчальної дисципліни «Документування діяльності колегіальних органів управління» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» в Навчально-науковому інституті муніципального управління та міського господарства Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського [10].

Принцип поєднання колегіальності та єдиноначальності в діяльності Міністерства юстиції України (на прикладі колегії) розглядає у своїй статті Дудченко О. С. [7].

В. М. Тупіцин (на прикладі місцевої ради як колегіального органу місцевого самоврядування) вважає регламент організаційною основою діяльності колегіального органу [95].

Про неврегульованість індивідуальної відповідальності в разі ухвалення колегіальних рішень органом місцевого самоврядування як корупційний ризик пише В. В. Коваленко [11].

Над процедурними проблемами підготовки та ухвалення колегіальними органами публічної влади нормативно-правових актів та рішень розмірковує О. Л. Малін [15].

РОЗДІЛ 2.

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ДІЯЛЬНОСТІ КОЛЕГІАЛЬНИХ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ

2. 1. Структура колегіальних державних органів

У структурі колегіальних державних органів виокремлюємо дві частини:

1) колективне керівництво колегіальним державним органом – голова, заступник голови (за наявності) та члени колегіального державного органу, які беруть участь в ухваленні рішень та здійсненні колективного управління колегіальним державним органом як юридичною особою публічного права;

2) апарат / секретаріат колегіального державного органу, який забезпечує діяльність як голови, заступника голови (за наявності) та членів колегіального державного органу як колективного керівництва колегіальним державним органом, так і загалом колегіального державного органу як юридичної особи публічного права.

Під час дослідження структури колегіальних державних органів, особливо тих, чия діяльність забезпечує їхній власне апарат, варто мати на увазі, що слово «апарат» функціонує із двома значеннями.

У першому випадку слово «апарат» (родове значення) позначає усіх працівників колегіального державного органу, зокрема голови, заступника голови (за наявності) й членів колегіального державного органу як колективного керівництва колегіальним державним органом, які є державними службовцями.

Так, граничну чисельність працівників НКСДМ та КРАІЛ затвердив КМУ згідно з Додатком 1 до постанови КМУ від 05 квітня 2014 року № 85 (в редакції постанови КМУ від 21 жовтня 2015 року № 840) «Гранична чисельність працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади» [4], а граничну чисельність працівників НКЕК, НКЦПФР, НКРЕКП затвердив КМУ згідно з Додатком 2 до постанови КМУ від 05 квітня 2014 року

№ 85 (в редакції постанови КМУ від 21 жовтня 2015 року № 840) «Гранична чисельність *працівників державних колегіальних органів* та інших державних органів» [4].

Відповідно до цього посади 9 членів НКСДМ як державних службовців входять у загальну кількість державних службовців апарату НКСДМ як колегіального центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом.

У другому випадку слово «апарат» позначає працівників власне апарату (або секретаріату) колегіального державного органу (без урахування голови, заступника голови (за наявності) та членів колегіального державного органу як колективного керівництва колегіальним державним органом, посади яких не обов'язково належать до посад державної служби), який забезпечує діяльність колегіального державного органу як юридичної особи публічного права.

Власне апарат або секретаріат колегіального державного органу теж має свого керівника й заступників та відповідні структурні (самостійні структурні) підрозділи, що утворюються, зокрема, з урахуванням вимог постанови КМУ від 12 березня 2005 року № 179 «Про упорядкування структури апарату центральних органів виконавчої влади, їх територіальних підрозділів та місцевих державних адміністрацій» [80].

Проаналізувавши структуру апаратів / секретаріатів досліджуваних колегіальних державних органів, зокрема ВРУ (Структура № 1678-III [76]), КМУ (Структура № 564 [53]), РП (Структура № 21-3 [92]), ЦВК (Структура № 279 [77]), НРТР (Структура № 2 [55]), НКЦПФР (Структура № 83 [94]), НКЕК (Структура № 318 [79]), НКРЕКП (Структура № 25-од [18]), НКСДМ (Структура № 196 [52]) КРАІЛ (Структура № 84 [54]), НАЗЯВО (Структура № 16 [91]), КСУ [93], ВРП (Структура № 3655/0/15-20 [90]), ВККСУ (Структура № 18 [89]), поділяємо їхні структурні підрозділи на такі групи, які забезпечують:

1) діяльність колегіального державного органу як юридичної особи публічного права;

2) виконання основних завдань і функцій колегіального державного органу з формування та/або реалізації державної політики у відповідній сфері, задля чого й був утворений колегіальний державний орган;

3) діяльність колективного керівництва (голова, заступник голови (за наявності) та члени) колегіального державного органу (патронатна служба).

Варто звернути увагу й на ситуацію, яка виникає під час формування структури й штатного розпису деяких колегіальних державних органів, зокрема тих із них, у яких спершу членів колегіального державного органу призначає орган вищого рівня (наприклад, 9 членів НКСДМ призначає КМУ), і лише після того члени такого колегіального державного органу обирають з-поміж себе голову й заступника (за наявності) колегіального державного органу. Так, попри те, що НКСДМ є колегіальним органом у складі дев'яти членів (ч. 1 ст. 45 Закону № 2704-VIII) [31], які є державними службовцями (ч. 8 ст. 45 Закону № 2704-VIII) [31], але у Структурі НКСДМ [52] маємо 1 посаду голови НКСДМ, 1 посаду заступника голови НКСДМ та 7 посад членів НКСДМ, адже відповідно до Закону № 889-VIII (п. 1 ч. 1 ст. 2) посада державної служби – визначена структурою і штатним розписом первинна структурна одиниця державного органу з установленими відповідно до законодавства посадовими обов'язками у межах повноважень, визначених частиною першою статті 1 цього Закону [30].

У зв'язку з цим виникає питання про те, хто є суб'єктом призначення голови НКСДМ та заступника голови НКСДМ на відповідні посади державної служби, адже КМУ призначає лише члена НКСДМ й не ухвалює жодного рішення щодо призначення голови НКСДМ як керівника центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом, який не є членом КМУ, й заступника голови НКСДМ як заступника керівника центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом, який не є членом КМУ.

Не зважаючи на те, що Закон № 3166-IV (абз. 1 ч. 1 ст. 19 й абз. 1 ч. 2 ст. 19) наділяє КМУ повноваженнями призначати й звільняти з посад керівника та заступників керівника центрального органу виконавчої влади [82], але у

випадку з посадою голови НКСДМ та заступника голови НКСДМ ця колізія норм права додається тим, що з урахуванням вимог Закону України «Про правотворчу діяльність» (ч. 3 ст. 66) пріоритет у застосуванні мають норми, що містяться в нормативно-правових актах спеціального законодавства України, а також норми, що містяться у нормативно-правових актах, що вступили в дію пізніше [68], тому голову НКСДМ обирають члени НКСДМ з-поміж себе відповідно до Закону № 2704-VIII (ч. 1 ст. 46) [31], як і аналогічно обирають заступника голови НКСДМ згідно з Положенням № 911 (п. 10) [6]. Такі дії узгоджуються з нормами Указу № 1572/99 (ч. 7 ст. 1), згідно з яким спеціальний статус центральних органів виконавчої влади полягає, зокрема, у спеціальному порядку призначення та звільнення їх керівників [74].

Національне агентство України з питань державної служби (лист від 17 жовтня 2023 року № 5450/10-23) вважає, що суб'єктом призначення заступника голови НКСДМ як члена НКСДМ є КМУ, а НКСДМ є суб'єктом обрання відповідного члена НКСДМ заступником голови цієї НКСДМ, що є особливістю формування складу НКСДМ як центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом, визначеною спеціальним законодавством, та приходять до висновку, що саме КМУ як суб'єкт призначення членів НКСДМ, в тому числі голови і заступника голови, має визначати результати оцінювання службової діяльності та затверджувати висновок щодо оцінювання результатів службової діяльності згаданих державних службовців [14, арк. 4].

У цій ситуації, коли відповідно до структури й штатного розпису НКСДМ одна особа працює на одній посаді на одну ставку й отримує одну заробітну плату, варто врегулювати й розмежувати обов'язки й повноваження, які здійснює одна особа одночасно як член НКСДМ (наприклад, бере участь у засіданні НКСДМ та голосуванні під час ухвалення рішень НКСДМ) і як голова НКСДМ або заступник голови НКСДМ, зокрема в період між засіданнями НКСДМ.

2. 2. Кількісний склад членів колегіальних державних органів

Кількісний склад членів колегіальних державних органів в Україні визначають нормативно-правові акти, які регулюють їх діяльність, – Конституція України, Закони України, Постанови Кабінету Міністрів України. Така кількість є чітко окресленою й відносно сталою, крім членів КМУ, кількість яких є змінною й динамічною.

До складу ВРУ входить 450 народних депутатів України (ч. 1 ст. 76 Конституції України) [13].

Членами КМУ є Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр, віце-прем'єр-міністри, міністри (ч. 1 ст. 114 Конституції України) [13], при чому кількість віце-прем'єр-міністрів і міністрів не є чітко визначеною й сталою, а може варіюватися відповідно до потреб у відповідний час.

Кількісний склад РП – 13 членів (ч. 1 ст. 17 Закону № 576-VIII) [70], ЦВК – 17 членів (ч. 3 ст. 6 Закону № 1932-IV) [83], НРТР – 8 членів (ч. 1 ст. 73 Закону № 2849-IX) [59], НКЦПФР – 1 голова та 6 членів (ч. 9 ст. 6 Закону № 448/96-ВР) [29], НКЕК – 7 членів, у тому числі голова (ч. 3 ст. 1 Закону № 1971-IX) [61], НКРЕКП – 7 членів, у тому числі голова (ч. 1 ст. 8 Закону № 1540-VIII) [62], НКСДМ – 9 членів (ч. 1 ст. 45 Закону № 2704-VIII) [31], КРАІЛ – 1 голова та 6 членів (ч. 1 ст. 7 Закону № 768-IX) [28], НАЗЯВО – 24 особи (ч. 1 ст. 19 Закону № 1556-VII) [26], НАК – 12 членів (абз. 1 п. 13 Статуту № 1029) [5], КСУ – 18 суддів (ч. 1 ст. 9 Закону № 2136-VIII) [58], ВРП – 21 член (ч. 1 ст. 5 Закону № 1798-VIII) [25], ВККСУ – 16 членів (ч. 3 ст. 92 Закону № 1402-VIII) [78].

2. 3. Суб'єкт обрання / призначення членів колегіальних державних органів

Залежно від статусу, обсягу повноважень та виконуваних завдань і функцій суб'єктами обрання / призначення членів колегіальних державних органів є:

- 1) громадяни України (усі народні депутати України);
- 2) ВРУ (усі члени КМУ, усі члени РП, усі члени ЦВК, половина (4) членів НРТР, третина (6) суддів КСУ, 2 члени ВРП);
- 3) Президент України (половина (4) членів НРТР, голова й усі члени НКЦПФР, третина (6) суддів КСУ, 2 члени ВРП);
- 4) КМУ (усі члени НКЕК, усі члени НКРЕКП, усі члени НКСДМ, голова й усі члени КРАІЛ, усі члени НАЗЯВО, увесь персональний склад НАК);
- 5) з'їзд суддів України (третина (6) суддів КСУ, 10 членів ВРП);
- 6) з'їзд адвокатів України (2 члени ВРП);
- 7) всеукраїнська конференція прокурорів (2 члени ВРП);
- 8) з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ (2 члени ВРП);
- 9) ВРП (усі члени ВККСУ).

Так, 450 народних депутатів України обирають громадяни України, реалізуючи своє виборче право (ч. 1 ст. 76 Конституції України) [13].

Прем'єр-міністра України й інших членів КМУ (міністрів) призначає на відповідні посади ВРУ (ч. 2 і 4 ст. 114 Конституції України) [13].

Усіх членів РП призначає ВРУ (ч. 1 ст. 20 Закону № 576-VIII) [70], усіх членів ЦВК також призначає ВРУ (ч. 1 ст. 6 Закону № 1932-IV) [83], 4 члени НРТР призначає ВРУ й 4 члени НРТР призначає Президент України (ч. 1 ст. 73 Закону № 2849-IX) [59], голову та всіх членів НКЦПФР призначає Президент України (ч. 10 ст. 6 Закону № 448/96-ВР) [29], усіх членів НКЕК призначає КМУ (абз. 2 ч. 23 ст. 8 Закону № 1971-IX) [61], усіх членів НКРЕКП призначає КМУ (ч. 3 ст. 8 Закону № 1540-VIII) [62], усіх членів НКСДМ призначає КМУ (ч. 3 ст. 45 Закону № 2704-VIII) [31], голову та всіх членів КРАІЛ призначає КМУ (абз. 1 ч. 2 ст. 7 Закону № 768-IX) [28], усіх членів НАЗЯВО призначає КМУ (ч. 1 ст. 19 Закону № 1556-VII) [26], персональний склад НАК затверджує КМУ (абз. 1 п. 14 Статуту № 1029) [5], 6 суддів КСУ призначає Президент України, 6 суддів КСУ призначає ВРУ та 6 суддів КСУ призначає з'їзд суддів України (ч. 2 ст. 9 Закону № 2136-VIII) [58], 10 членів ВРП обирає з'їзд суддів

України, 2 членів ВРП призначає Президент України, 2 членів ВРП обирає ВРУ, 2 членів ВРП обирає з'їзд адвокатів України, 2 членів ВРП обирає всеукраїнська конференція прокурорів, 2 членів ВРП обирає з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ. Голова Верховного Суду входить до складу ВРП за посадою (ч. 1 ст. 5 Закону № 1798-VIII) [25], членів ВКСУ призначає ВРП (ч. 1 ст. 95 Закону № 1402-VIII) [78].

2. 4. Суб'єкт внесення кандидатур членів колегіальних державних органів

Обранню / призначенню членів колегіальних державних органів передують внесення для суб'єкта такого обрання / призначення подання щодо відповідних кандидатур, а власне добір кандидатур відбувається за результатом виборів чи проведення конкурсу або через подання пропозицій відповідними й повноважними на те суб'єктами (без проведення виборів чи конкурсного добору).

Реєстрацію кандидатів у народні депутати України та реєстрацію обраних народних депутатів України здійснює ЦВК (ч. 6 ст. 158, ч. 5 ст. 188 Кодексу № 396-IX) [1].

Подання й кандидатуру на посаду Прем'єр-міністра України вносить Президент України за пропозицією коаліції депутатських фракцій у ВРУ або депутатської фракції, до складу якої входить більшість народних депутатів України від конституційного складу ВРУ. Подання про призначення Міністра оборони України й Міністра закордонних справ України вносить Президент України, а подання про призначення інших членів КМУ вносить Прем'єр-міністр України (ч. 2–4 ст. 114 Конституції України) [13].

Кандидатів на посаду членів РП пропонує за результатами проведеного конкурсу комітет ВРУ, до предмета відання якого належать питання бюджету (ч. 3 ст. 208² Регламенту № 1861-VI) [71]. Подання про призначення членів ЦВК після попереднього обговорення в депутатських фракціях і групах та

врахування їх пропозицій і за наявності висновків відповідного профільного комітету ВРУ вносить Президент України (ч. 1–2, 4 ст. 6 Закону № 1932-IV) [83]. Подання ВРУ з висновками та рекомендаціями за результатом відбору кандидатів у члени НРТР вносить комітет ВРУ, до предмета відання якого віднесені питання медійної індустрії, державної політики у сфері інформації та інформаційної безпеки (ч. 7 ст. 76 Закону № 2849-IX) [59], а подання Президентіві України з висновками та рекомендаціями вносить конкурсна комісія (ч. 4 ст. 77 Закону № 2849-IX) [59]. Питання внесення подання для призначення голови й членів НКЦПФР Законом № 448/96-ВР не врегульоване [29]. Подання про призначення членів НКЕК та НКРЕКП вносить конкурсна комісія (абз. 1 ч. 23 ст. 8 Закону № 1971-IX [61], ч. 3 ст. 8 Закону № 1540-VIII) [62]. Подання про призначення членів НКСДМ вносить Міністр освіти і науки України за пропозиціями центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну правову політику (сьогодні – Міністерство юстиції України), Національної академії наук України, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну мовну політику (сьогодні – Міністерство культури та інформаційної політики України), центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки (сьогодні – Міністерство освіти і науки України) (ч. 2 ст. 45 Закону № 2704-VIII) [31]. Подання про призначення голови та/або членів КРАІЛ вносить Комісія з питань вищого корпусу державної служби (ч. 3 ст. 7 Закону № 768-IX) [28]. Подання про призначення членів НАЗЯВО вносить конкурсна комісія (ч. 1 ст. 19 Закону № 1556-VII) [26]. Питання про безпосереднього суб'єкта внесення подання про призначення членів НАК у законодавстві не визначено, натомість термін «подання» корелює з поняттям пропонування кандидатур відповідними суб'єктами подання. Так, до складу НАК входять представники Міністерства освіти і науки України, Міністерства економіки України, спільного представницького органу всеукраїнських об'єднань організацій роботодавців та спільного представницького органу репрезентативних всеукраїнських об'єднань профспілок. Представники спільного представницького органу

всеукраїнських об'єднань організацій роботодавців та спільного представницького органу репрезентативних всеукраїнських об'єднань профспілок мають рівне представництво у складі НАК, що становить половину його загального складу (абз. 1–2 п. 1 Статуту № 1029) [5]. Суб'єктом внесення подання про призначення суддів КСУ є Дорадча група експертів (п. 7 ч. 25 ст. 10² Закону № 2136-VIII) [58]. За результатами проведеного конкурсу на зайняття посади члена ВККСУ конкурсна комісія формує перелік кандидатів, які відповідають критеріям доброчесності та професійної компетентності, та передає його до ВРП (ч. 6 ст. 95 Закону № 1402-VIII) [78].

2. 5. Строк повноважень членів колегіальних державних органів

Строк повноважень членів колегіальних державних органів є обмеженим у часі й буває двох типів:

1) залежить від строку повноважень усього складу колегіального державного органу (члени колегіального державного органу обираються або призначаються в межах строку повноважень усього складу колегіального державного органу, а після спливу відповідного строку буває «повне перезавантаження» колегіального державного органу. Заміщення вакансій відбувається на строк, що залишився до припинення повноважень усього складу колегіального державного органу. Час перебування особи на посаді залежить від часу припинення повноважень усього складу колегіального державного органу.

2) не залежить від строку повноважень колегіального державного органу (колегіальний орган державної влади як юридична особа публічного права діє від моменту свого утворення до припинення в установленому законодавством порядку, відсутній у принципі чітко визначений строк його повноважень), а визначається Законом для кожної посади члена колегіального державного органу.

Члени деяких колегіальних державних органів (РП, НРТР, НКЦПФР, НКЕК, НКСДМ, КРАІЛ, НАЗЯВО, НАК, ВРП, ВККСУ) мають обмеження щодо перебування на відповідній посаді понад 2 строки поспіль, а деяких – лише 1 строк (КСУ). Нормативно-правовими актами також встановлені умови й підстави дострокового припинення повноважень усього складу чи окремих членів колегіальних державних органів.

Так, строк повноважень ВРУ становить 5 років (ч. 5 ст. 76 Конституції України) [13].

Члени КМУ працюють від часу призначення й вступу на посаду до звільнення в установленому законом порядку, однак варто мати на увазі, що всі члени КМУ складають повноваження перед новообраною ВРУ, а також відставка Прем'єр-міністра України й ухвалення ВРУ недовіри КМУ має наслідком відставку всього складу КМУ (ч. 1–3 ст. 115 Конституції України) [13].

Строк повноважень членів РП становить 6 років (ч. 5 ст. 20 Закону № 576-VIII) [70], членів ЦВК – 7 років (ч. 8 ст. 5 Закону № 1932-IV) [83], членів НРТР – 5 років (ч. 3–4 ст. 73 Закону № 2849-IX) [59], голови та членів НКЦПФР – 6 років (ч. 17 ст. 6 Закону № 448/96-ВР) [29], членів НКЕК – 6 років (ч. 1 ст. 9 Закону № 1971-IX) [61], членів НКРЕКП – 6 років (у разі дострокового звільнення члена НКРЕКП з посади нове призначення здійснюється на визначений КМУ період, але не менше, ніж на 2 роки) (ч. 6 ст. 8 Закону № 1540-VIII) [62], членів НКСДМ – 6 років (ч. 6 ст. 45 Закону № 2704-VIII) [31], голови та членів КРАІЛ – 4 роки (ч. 9 ст. 7 Закону № 768-IX) [28], членів НАЗЯВО – 3 роки (ч. 4 ст. 19 Закону № 1556-VII) [26], членів НАК – 5 років (п. 15 Статуту № 1029) [5].

Суддю КСУ призначають на 9 років без права бути призначеним удруге (ч. 1 ст. 16 Закону № 2136-VIII) [58], членів ВРП обирають (призначають) строком на 4 роки (ч. 2 ст. 5 Закону № 1798-VIII) [25], а строк повноважень члена ВККСУ становить 4 роки (ч. 1 ст. 95 Закону № 1402-VIII) [78].

2. 6. Очільник колегіального державного органу

Очілником колегіального державного органу – вищою посадовою особою в колегіальному державному органі є, як правило, його голова (ВРУ, РП, ЦВК, НРТР, НКЦПФР, НКЕК, НКРЕКП, НКСДМ, КРАІЛ, НАЗЯВО, НАК, КСУ, ВРП, ВККСУ), а у випадку із КМУ – Прем'єр-міністр України.

Очільник колегіального державного органу:

1) або призначається відразу (не треба спершу ставати членом відповідного колегіального державного органу) суб'єктом призначення членів відповідного колегіального державного органу на посаду голови колегіального державного органу (КМУ, НКЦПФР, КРАІЛ);

2) або призначається суб'єктом призначення членів колегіального державного органу із числа попередньо призначених ним членів колегіального державного органу за поданням керівника суб'єкта призначення членів колегіального державного органу (РП);

3) або обирається членами колегіального державного органу з-поміж себе й не потребує додаткового призначення (ВРУ, ЦВК, НРТР, НКЕК, НКРЕКП, НКСДМ, КСУ, ВРП, ВККСУ);

4) або обрана членами колегіального державного органу з-поміж себе кандидатура голови колегіального державного органу подається для призначення на відповідну посаду суб'єктові призначення членів такого колегіального державного органу (НАЗЯВО, НАК).

Так, Голову ВРУ обирає ВРУ на строк її повноважень з числа народних депутатів (ч. 1 ст. 74 Закону № 1861-VI) [71], Прем'єр-міністра України призначає ВРУ (ч. 1–2 ст. 8 Закону № 794-VII) [56], голову РП призначає на посаду ВРУ за поданням голови ВРУ кандидатури одного із членів РП (ч. 3 ст. 20 Закону № 576-VIII) [70], голову ЦВК, двох заступників голови ЦВК та секретаря ЦВК обирає ЦВК на своєму засіданні таємним голосуванням із числа членів ЦВК (ч. 5 ст. 6, ч. 1 ст. 9 Закону № 1932-IV) [83], голову НРТР обирає НРТР з числа своїх членів таємним голосуванням (кандидатури на посаду голови НРТР висуваються за поданням не менше трьох членів НРТР, а обраним

на посаду голови НРТР вважається кандидат, за якого проголосувало найбільше, але не менше п'яти членів НРТР) (ч. 1 ст. 81 Закону № 2849-IX) [59], голову, як і членів, НКЦПФР призначає на посади та звільняє з посад Президент України через видання відповідного указу (ч. 10 ст. 6 Закону № 448/96-ВР) [29], голову НКЕК обирають члени НКЕК зі свого числа таємним голосуванням у 10-денний строк із дня набрання чинності розпорядження КМУ про їх призначення (голову НКЕК переобирають кожні три роки після дня затвердження першого складу НКЕК, а в разі дострокового припинення повноважень голови НКЕК та після спливу трьох років з дня обрання голови НКЕК члени НКЕК у 10-денний строк обирають члена НКЕК, який виконує обов'язки голови до призначення нового члена НКЕК або до обрання голови НКЕК) (ч. 1–2 ст. 10 Закону № 1971-IX) [61], голову НКРЕКП обирають члени НКРЕКП таємним голосуванням строком на два роки (одна й та сама особа не може бути обрана головою НКРЕКП на два строки поспіль) (ч. 1 ст. 9 Закону № 1540-VIII) [62], голову НКСДМ обирає НКСДМ з числа своїх членів (ч. 1 ст. 46 Закону № 2704-VIII) [31], голову КРАІЛ призначає на відповідну посаду та звільняє з неї КМУ (ч. 2 ст. 7 Закону № 768-IX) [28], голову та заступників голови НАЗЯВО обирають на першому засіданні НАЗЯВО строком на три роки, а потім їх призначає на посади і звільняє з посад КМУ за поданням НАЗЯВО (ч. 5 ст. 19 Закону № 1556-VII) [26], на першому засіданні НАК обирають голову НАК та двох його заступників, яких затверджує КМУ (строк повноважень голови НАК та його заступників становить 5 років) (абз. 3 п. 14, абз. 1 п. 22 Статуту № 1029) [5], голову КСУ обирають на спеціальному пленарному засіданні КСУ зі складу суддів КСУ лише на один трирічний строк таємним голосуванням шляхом подання бюлетенів із будь-яким числом кандидатур, запропонованих суддями КСУ (ч. 4 ст. 33 Закону № 2136-VIII) [58], голову ВРП обирають із членів ВРП строком на два роки на засіданні ВРП таємним голосуванням через подання бюлетенів з будь-якою кількістю кандидатур, запропонованих членами ВРП (ч. 1–2 ст. 22 Закону № 1798-VIII) [25], ВККСУ пленарним складом обирає таємним голосуванням більшістю

голосів від загального складу ВККСУ голову ВККСУ, заступника голови ВККСУ, які є головами палат ВККСУ (ч. 4 ст. 98 Закону № 1402-VIII) [78].

2. 7. Основна форма роботи колегіальних державних органів та умови й спосіб ухвалення ними рішень

Однією з особливостей діяльності колегіальних державних органів є те, що основною формою їхньої роботи, зокрема колективного керівництва колегіальним державним органом, є засідання. Засідання скликає повноважний суб'єкт. Вони відбуваються із певною періодичністю. Для правоможності засідань колегіального державного органу потрібна визначена законодавством мінімальна кількість присутніх членів такого колегіального державного органу (кворум), а також визначена законом мінімальна кількість голосів «за», щоб рішення було ухваленим.

Так, ВРУ ухвалює рішення лише на своїх пленарних засіданнях (ч. 2 ст. 84 Конституції України) [13]. Засідання ВРУ проводяться відкрито, хоча й можуть бути закриті засідання (ч. 1 ст. 84 Конституції України) [13]. ВРУ ухвалює рішення більшістю голосів народних депутатів від конституційного складу ВРУ, крім випадків, передбачених Конституцією України та Регламентом ВРУ, шляхом відкритого поіменного голосування, крім випадків, передбачених Регламентом ВРУ, коли проводяться таємне голосування шляхом подачі бюлетенів (ч. 1–2 ст. 47 Регламенту № 1861-VI) [71].

Організаційною формою роботи КМУ є його засідання (ч. 1 ст. 46 Закону № 794-VII) [56]. КМУ ухвалює рішення після обговорення питань на його засіданнях (ч. 3 ст. 3 Закону № 794-VII) [56]. КМУ здійснює свої повноваження через ухвалення рішень на своїх засіданнях більшістю голосів від посадового складу КМУ, визначеного законом (ч. 2 ст. 41 Закону № 794-VII) [56]. Якщо проєкт рішення отримав підтримку рівно половини посадового складу КМУ і за цей проєкт проголосував Прем'єр-міністр України, то рішення вважається ухваленим (ч. 1 ст. ст. 51 Закону № 794-VII) [56].

Основною організаційною формою діяльності РП є засідання РП, що проводяться у формі відкритих слухань, також можуть проводитися закриті засідання РП (ч. 1 ст. 25 Закону № 576-VIII) [70]. Засідання РП відбуваються згідно із затвердженим планом, але не рідше, ніж один раз на місяць. Голова РП, а за його відсутності – заступник голови РП скликає та формує порядок денний засідань РП. Якщо одночасно відсутні голова РП та його заступник, то члени РП для ведення засідання обирають головуючого з числа присутніх на засіданні членів РП. Засідання РП з пропозиціями щодо його порядку денного може бути скликане не менш як однією третиною складу РП, визначеного ч. 1 ст. 17 Закону № 576-VIII, з обов'язковим повідомленням усіх членів РП про таке засідання (ч. 3 ст. 25 Закону № 576-VIII) [70]. Засідання РП є правоможним за умови присутності на ньому не менше двох третин її складу, визначеного ч. 1 ст. 17 Закону № 576-VIII (ч. 3 ст. 25 Закону № 576-VIII) [70]. РП ухвалює рішення на своєму засіданні відкритим голосуванням більшістю голосів від кількості присутніх на засіданні членів РП (ч. 1–2 ст. 26 Закону № 576-VIII) [70].

ЦВК ухвалює рішення з питань, що належать до її повноважень, після їх розгляду та обговорення на своїх засіданнях (ч. 1 ст. 10 Закону № 1932-IV) [83]. Основною організаційною формою діяльності ЦВК є її засідання (ч. 1 ст. 11 Закону № 1932-IV) [83]. Засідання ЦВК скликає її голова, а якщо він відсутній, то один із заступників голови ЦВК. Якщо відсутні голова або заступники голови ЦВК або вони відмовляються скликати засідання ЦВК, то його можуть скликати не менше як третина членів ЦВК з обов'язковим повідомленням усіх членів ЦВК про час і місце засідання (ч. 2 ст. 11 Закону № 1932-IV) [83]. Засідання ЦВК є повноважним, якщо на ньому присутні не менше одинадцяти членів ЦВК (ч. 4 ст. 11 Закону № 1932-IV) [83]. Рішення ЦВК ухвалюють на засіданні ЦВК відкритим голосуванням більшістю голосів від складу ЦВК (ч. 4 ст. 12 Закону № 1932-IV) [83].

Засідання НРТР є основною формою її роботи. Їх скликає голова НРТР за власною ініціативою або на вимогу не менше 3 членів НРТР. Засідання НРТР є

правоможним, якщо на ньому присутні не менше 6 членів НРТР. Рішення НРТР вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало не менше 5 членів НРТР (ч. 1–4 ст. 86 Закону № 2849-IX) [59].

Основною формою роботи НКЦПФР як колегіального органу є засідання, які скликає голова НКЦПФР. Засідання НКЦПФР є правоможним, якщо на ньому присутні більше половини її загального кількісного складу. Рішення НКЦПФР вважається ухваленим, якщо за нього проголосувала більшість від загального кількісного складу. Голова та члени НКЦПФР мають по одному голосу кожен (ч. 12–14 ст. 6 Закону № 448/96-ВР) [29].

Засідання НКЕК є основною формою її роботи як колегіального органу. Засідання НКЕК є повноважним у разі присутності на ньому більшості із загального складу НКЕК. Рішення НКЕК ухвалюють більшістю голосів від її загального кількісного складу. Кожний член НКЕК має один голос (ч. 1, 3, 5 ст. 14 Закону № 1971-IX) [61].

Засідання НКРЕКП є основною формою її роботи як колегіального органу. Засідання НКРЕКП є правоможними у разі присутності на ньому більшості із загального складу НКРЕКП. Рішення НКРЕКП вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало не менше чотирьох членів НКРЕКП, присутніх на засіданні. Кожний член НКРЕКП має один голос (ч. 1, 3, 5 ст. 14 Закону № 1540-VIII) [62].

НКСДМ працює у формі засідань (проводяться не рідше, ніж двічі на місяць), які скликає голова НКСДМ за власною ініціативою або на вимогу не менше ніж трьох членів НКСДМ. Якщо голова НКСДМ на вимогу її членів не скликав засідання НКСДМ протягом двох днів із моменту висловлення такої вимоги, такі члени НКСДМ скликають її засідання самостійно, належно повідомивши про це інших членів НКСДМ (ч. 1 ст. 47 Закону № 2704-VIII) [31]. Засідання НКСДМ є повноважним, якщо на ньому присутня більш як половина членів від її складу, визначеного Законом № 2704-VIII, а рішення НКСДМ вважається ухваленим, якщо за нього проголосували не менше п'яти її членів (ч. 3–4 ст. 47 Закону № 2704-VIII) [31].

Основна форма роботи КРАІЛ – засідання. Вони відбуваються за рішенням голови КРАІЛ або за ініціативою не менше трьох членів КРАІЛ не рідше одного разу на місяць. Засідання КРАІЛ є правоможним за умови присутності на ньому не менше п'ятьох членів КРАІЛ. Кожний член КРАІЛ має один голос. Рішення КРАІЛ вважається ухваленим, якщо за нього проголосувала більшість від загального кількісного складу КРАІЛ, а рішення про видачу та анулювання ліцензій – двома третинами складу КРАІЛ (ч. 19–22 ст. 7 Закону № 768-IX) [28].

Засідання НАЗЯВО відбуваються за потреби, але не рідше, ніж один раз на місяць. Його скликає і проводить голова НАЗЯВО за власною ініціативою або за вмотивованою вимогою не менше однієї третини складу НАЗЯВО. Якщо голова НАЗЯВО або його заступник упродовж сімох календарних днів не скликав засідання НАЗЯВО за вмотивованою вимогою не менш як однієї третини його складу, то таке засідання скликає керівник секретаріату НАЗЯВО. Засідання НАЗЯВО є правоможним, якщо в ньому беруть участь не менше двох третин його членів. Рішення з усіх питань ухвалює більшість від складу НАЗЯВО (ч. 5 ст. 19 Закону № 1556-VII, п. 18, 25, 30 Статуту № 244) [26, 81].

Організаційна форма діяльності НАК – засідання, яке є правоможним, якщо в ньому бере участь не менше, ніж вісім членів НАК, а рішення НАК увалюється, якщо за нього проголосувало не менше, ніж сім його членів (п. 19 Статуту № 1029) [5].

КСУ працює у форматі засідань колегій, засідань і пленарних засідань сенатів та Великої палати, засідань і спеціальних пленарних засідань КСУ, що відбуваються згідно з порядком, встановленим Регламентом № 1/пс-2018, і потребують окремого дослідження.

Засідання ВРП у пленарному складі, засідання Дисциплінарної палати є повноважним, якщо в ньому бере участь більшість від складу ВРП або Дисциплінарної палати відповідно. Засідання ВРП у пленарному складі, на якому розглядається питання щодо внесення подання про призначення судді на посаду, є повноважним, якщо в ньому бере участь не менше чотирнадцяти

членів ВРП. Рішення щодо внесення Президентіві України подання про призначення судді на посаду вважається ухваленим, якщо за нього проголосувало не менше чотирнадцяти членів ВРП. Якщо за рішення щодо внесення Президентіві України подання про призначення судді на посаду проголосувало менше чотирнадцяти членів ВРП, вважається, що ВРП ухвалила рішення про відмову у внесенні Президентіві України подання про призначення судді на посаду (ч. 2 ст. 30, ч. 3–4 ст. 37 Закону № 1798-VIII) [25].

Організаційні форми діяльності ВККСУ – засідання у складі колегій, палат або у пленарному складі. Засідання ВККСУ, її палат є повноважним, якщо в ньому бере участь більшість від складу ВККСУ або палати відповідно. Засідання колегії є повноважним, якщо в ньому беруть участь всі члени колегії. Розгляд та вирішення питань на засіданнях і ухвалення рішень проводить ВККСУ колегіально. Рішення ВККСУ у пленарному складі ухвалюється більшістю від установленого Законом складу ВККСУ. Рішення палати ВККСУ ухвалюється більшістю від складу палати з урахуванням членів іншої палати в разі їх залучення до участі в розгляді відповідного питання. Рішення колегії ВККСУ ухвалюється більшістю голосів. У разі рівності голосів голос головуючого на засіданні є вирішальним. Член ВККСУ під час ухвалення рішення голосує за або проти (п. 2. 1. 1, п. 2. 1. 4, п. 2. 1. 7, п. 4. 13. 3 Регламенту № 81/зп-16) [85].

2. 8. Юридична відповідальність членів колегіальних державних органів

Конституція України встановлює, що юридична відповідальність особи має індивідуальний характер (ч. 2 ст. 61) [13], тому член колегіального державного органу, маючи лише один голос під час ухвалення рішення, який не завжди є вирішальним, не може нести персональної юридичної відповідальності за результати й наслідки діяльності усього колегіального державного органу загалом.

Із цією нормою корелює відповідна норма Конституції України, згідно з якою народні депутати України не несуть юридичної відповідальності за результати голосування або висловлювання у парламенті та його органах, за винятком відповідальності за образу чи наклеп (ст. 80) [13].

Також Європейський парламент, а за ним і Європейський суд із прав людини у рішенні у справі «Тимошенко проти України» (заява № 49872/11) нагадує органам влади України про те, що принцип колективної відповідальності щодо рішень уряду не допускає судового переслідування окремих членів уряду за рішення, які приймалися колегіально (ч. 3 ст. 188) [88].

Комісія з питань вищого корпусу державної служби зазначає, що «спеціальні засади діяльності НКСДМ як колегіального центрального органу виконавчої влади дозволяють її членам під час виконання основних завдань, що встановлені для державного органу, усуватися від індивідуальної відповідальності за невиконання цих завдань, аргументуючи, що всі рішення органу на виконання таких завдань приймаються колегіально в установленому законом України порядку» [84, арк. 23].

РОЗДІЛ 3.
РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ
ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМІСІЇ ЗІ СТАНДАРТІВ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ
ЯК КОЛЕГІАЛЬНОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО
ОРГАНУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНИМ СТАТУСОМ

Проаналізувавши й порівнявши між собою деякі особливості організаційно-правових засад діяльності колегіальних державних органів в Україні, з метою вдосконалення роботи НКСДМ пропонуємо наведені нижче рекомендації.

1. Розпрацювати й подати в установленому порядку на розгляд та ухвалення проєкт окремого Закону України «Про Національну комісію зі стандартів державної мови» (за аналогією до КМУ, РП, ЦВК, НКЕК, НКРЕКП, КСУ, ВРП, діяльність яких регулюють окремі Закони України) або проєкт змін до Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», які регулюватимуть, зокрема, такі питання:

1. 1. Статус НКСДМ:

Національна комісія зі стандартів державної мови – колегіальний центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, який утворюється КМУ (уточнено дефініцію, визначено суб'єкта утворення НКСДМ як юридичної особи публічного права).

Діяльність НКСДМ координує та спрямовує КМУ (координування й спрямування КМУ через Прем'єр-міністра України діяльності НКСДМ як колегіального центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом відповідатиме нормам, що містяться в Законі № 3166-VI (абз. 1 ч. 3 ст. 24) [82] й Регламенті № 950 (абз. 2 п. 7 § 8) [45], а також унеможливить наявність конфлікту інтересів у Міністра освіти і науки України, який в одній особі від імені очолюваного ним Міністерства пропонує кандидатуру для призначення

членом НКСДМ, вносить до КМУ подання про призначення членів НКСДМ, а також через нього КМУ координує і спрямовує діяльність НКСДМ).

НКСДМ є юридичною особою публічного права... (термінологійно уточнено статус НКСДМ).

НКСДМ складається з Комісії як колегіального органу, яка здійснює колективне керівництво НКСДМ, та апарату, який забезпечує діяльність НКСДМ (розмежовано значення терміна «Національна комісія зі стандартів державної мови, Комісія» на позначення власне членів Комісії та державного органу загалом, за аналогією до НКЦПФР (ч. 2 ст. 6 Закону № 448/96-ВР) [29]).

Особливості спеціального статусу НКСДМ обумовлюються її завданнями і повноваженнями та визначаються цим Законом, іншими актами законодавства і полягають, зокрема, в її колегіальності, особливостях організації та порядку діяльності НКСДМ, в особливому порядку призначення членів НКСДМ та припинення ними повноважень, у спеціальних засадах діяльності НКСДМ та гарантії незалежності в прийнятті нею рішень у межах повноважень, визначених законом, встановленні умов оплати праці членів та працівників НКСДМ (конкретизовано й зафіксовано особливості спеціального статусу НКСДМ за аналогією до НКЕК [61], НКРЕКП [62], КРАІЛ [28]).

На НКСДМ поширюється дія законодавства України в частині, не врегульованій цим Законом (посилено спеціальний статус НКСДМ та унеможливлено виникнення колізій (протиріч) норм права).

1. 2. Повноваження НКСДМ (розширити, доповнивши наявні в ч. 1 ст. 44 Закону № 2704-VIII [31], з урахуванням норм, що містяться в інших Законах України, зокрема в Законі № 3005-IX [33], суспільних запитів та потреб сучасності):

- розпрацьовує й затверджує Порядок напрацювання та затвердження стандартів державної мови як нормативних документів;
- здійснює лінгвістичну експертизу в порядку, встановленому КМУ;

- надає роз'яснення щодо застосування української мови у сферах, визначених цим Законом;

- організовує й проводить іспит з української мови для іноземців та/або осіб без громадянства, які мають намір підтвердити свій рівень володіння українською мовою, в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

- напрацьовує й затверджує вимоги, програму підготовки, структуру та завдання для іспиту на рівень володіння українською мовою для громадян України, для яких українська мова є рідною (першою) та які зобов'язані володіти українською мовою та застосовувати її під час виконання службових обов'язків (один рівень, подолання порогу склав/не склав);

- напрацьовує й затверджує вимоги, програму підготовки, структуру та завдання для іспиту на рівень володіння українською мовою для осіб, які мають намір набутися громадянство України (один рівень, еквівалентний рівневі В-1, подолання порогу склав/не склав, кореляція з іспитами з основ Конституції України та історії України, передбаченими Законом № 2235-III (абз. 2 п. 1¹ ч. 2 ст. 9) [27]);

- напрацьовує й затверджує вимоги, програму підготовки, структуру та завдання для іспиту на рівень володіння українською мовою для іноземців та/або осіб без громадянства, для яких українська мова є не рідною (другою) та які мають намір підтвердити рівень володіння нею (шість рівнів, еквівалентних рівням А-1, А-2, В-1, В-2, С-1, С-2, шість окремих іспитів, особа сама обирає рівень, який вона підтверджуватиме, та отримує бали (від 0 до 100) за результатами складання відповідного іспиту);

- напрацьовує й з урахуванням пропозицій та висновків Інституту української мови Національної академії наук України, інших наукових та освітніх установ формує перелік сіл, селищ, міст, назви яких не відповідають стандартам державної мови, та рекомендації щодо приведення назв таких сіл, селищ, міст у відповідність до стандартів державної мови й оприлюднює їх на своєму офіційному вебсайті (узгодження з нормами Закону № 3005-IX (ч. 11 ст. 8) [33]);

- здійснює в установленому порядку експертизу та готує висновки щодо відповідності стандартам державної мови пропозицій про перейменування географічних об'єктів, якщо перейменування пов'язане з приведенням назви адміністративно-територіальної одиниці у відповідність до стандартів державної мови (узгодження з нормами Закону № 3005-IX (ч. 2 ст. 8) [33]);

- здійснює інші повноваження, визначені цим та іншими Законами України (унеможливлено виникнення колізій (протиріч) норм права).

1. 3. Внесення подання про призначення членів НКСДМ:

Прем'єр-міністр України вносить до Кабінету Міністрів України подання щодо призначення членами Комісії осіб із числа кандидатів, запропонованих центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну правову політику, Національною академією наук України, центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну мовну політику, центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки (узгодження з нормами Закону № 3166-VI (абз. 1 ч. 3 ст. 24) [82] й Регламенту № 950 (абз. 2 п. 7 § 8) [45], унеможливлення виникнення конфлікту інтересів у Міністра освіти і науки України (аргументи наведені раніше), урівняння в правах центрального органу виконавчої влади у сфері освіти й науки з іншими суб'єктами, які пропонують кандидатів для призначення членами НКСДМ).

1. 4. Обрання голови НКСДМ та строк його повноважень:

НКСДМ відповідно до визначеного нею порядку обирає з числа своїх членів голову НКСДМ та звільняє його з посади голови НКСДМ. Строк повноважень голови НКСДМ становить 1 рік (щоб кожний із 9 членів НКСДМ в межах шестирічного строку своїх повноважень мав можливість реалізувати своє право бути обраним головою НКСДМ).

1. 5. Обрання заступника голови НКСДМ:

НКСДМ відповідно до визначеного нею порядку обирає з числа своїх членів заступника голови НКСДМ та звільняє його з посади заступника голови НКСДМ. Строк повноважень заступника голови НКСДМ становить 1 рік

(щоб кожний із 9 членів НКСДМ в межах шестирічного строку своїх повноважень мав можливість реалізувати своє право бути обраним заступником голови НКСДМ).

1. 6. Повноваження голови НКСДМ (розширити, доповнивши наявні в ч. 1 ст. 46 Закону № 2704-VIII [31]):

- здійснює інші повноваження, визначені цим та іншими Законами України (уможливить виконання обов'язків як керівника центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом та керівника державної служби в ньому).

1. 7. Перевірки й оцінювання результатів іспитів на рівень володіння державною мовою (абз. 1 ч. 2 ст. 48 Закону № 2704-VIII [31]):

Перевірку й оцінювання результатів іспитів на рівень володіння державною мовою здійснюють іспитові комісії. НКСДМ розпрацьовує й затверджує Положення про іспитові комісії та формує їх персональний склад (унеможливить конфлікт інтересів в апараті НКСДМ, який, з одного боку, організовує й проводить іспити на рівень володіння державною мовою, а з іншого боку – уповноважений здійснювати перевірку й оцінювання їх результатів, встановиться кореляція між кадровим потенціалом апарату НКСДМ та обсягом виконуваних його працівниками завдань, узгодити нормою, що міститься в ч. 4 ст. 48 Закону № 2704-VIII [31] й визначає незалежність іспитових комісій як запоруку об'єктивності іспиту на рівень володіння державною мовою).

1. 8. Уніфікації назви іспиту з-поміж трьох одночасних варіантів, що функціонують в тексті Закону № 2704-VIII: «іспит на рівень володіння державною мовою» (ч. 2, 7–9, 15 ст. 48 та ін.) [31], «іспити для визначення рівня володіння державною мовою» (п. 8 ч. 1 ст. 44 та ін.) [31], «іспити з метою перевірки рівня володіння державною мовою» (п. 11 ч. 1 ст. 44 та ін.) [31].

2. З метою подолання колізій норм права та узгодження законодавства варто внести зміни до ч. 2 ст. 2 Закону України «Про стандартизацію» [75], доповнивши її після слова «освіти» словами «державної мови». Це визначить

НКСДМ єдиним повноважним колегіальним центральним органом виконавчої влади в Україні, який напрацьовує та затверджує стандарти державної мови відповідно до Закону № 2704-VIII [31].

3. Положення про Національну комісію зі стандартів державної мови привести у відповідність із наведеними вище змінами в Законах України (за умови їх прийняття й набрання ними чинності, а також за умови, що відповідні норми спеціального законодавства передбачатимуть його наявність) або внести в установленому порядку проєкт рішення про визнання таким, що втратило чинність, Положення про Національну комісію зі стандартів державної мови, а невирішені питання регулюватиме затверджуваний НКСДМ Регламент Національної комісії зі стандартів державної мови, як це відбувається (за аналогією) в інших колегіальних державних органах, що не мають власних положень.

4. Внести зміни до Порядку проведення іспитів на рівень володіння державною мовою, затвердженого постановою КМУ від 14 квітня 2021 року № 409 (зі змінами) [42], привівши його у відповідність із вимогами Закону України «Про адміністративну процедуру» [24]. Це уможливить участь осіб, які склали іспит на рівень володіння державною мовою, в ухваленні НКСДМ індивідуальних актів, що встановлюють результати складеного ними іспиту на рівень володіння державною мовою та визначають рівень їхнього володіння державною мовою.

5. Із метою реалізації своїх повноважень у сфері стандартів державної мови як нормативних документів НКСДМ має передовсім встановити порядок їх напрацювання й затвердження, який би визначав відповідні механізми і процедури (за аналогією до нормативних документів, які регламентують процеси напрацювання й затвердження професійних [43], військових [65] та інших стандартів в Україні), окреслити їх зміст і структуру, а також різновиди, адже Закон № 2704-VIII [31], коли містить у п. 1 ч. 1 ст. 44 слово «зокрема», не вказує на правопис української мови, українську термінологію, стандарти

транскрибування і транслітерації як на вичерпний перелік видів стандартів державної мови.

6. Внести зміни до Порядку оскарження результатів іспиту на рівень володіння державною мовою та розгляду скарг, затвердженого рішенням НКСДМ від 27 травня 2021 року № 24, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 19 липня 2021 року за № 933/36555 (зі змінами) [41], привівши його у відповідність із вимогами Закону України «Про адміністративну процедуру», що уможливить реалізацію права особи на оскарження адміністративного акта, який встановлює результати складеного нею іспиту на рівень володіння державною мовою, визначає рівень її володіння державною мовою й може негативно впливати на право, свободу чи законний інтерес особи (ч. 2 ст. 18) [24].

7. Внести зміни до Регламенту Національної комісії зі стандартів державної мови, виклавши його в новій редакції та врегулювавши неврегульовані питання, що стосуються організації роботи НКСДМ як колегіального центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом, з урахуванням прийнятних норм, що містяться в регламентах інших колегіальних державних органів, зокрема ВРУ (Регламент № 1861-VI [71]), КМУ (Регламент № 950 [45]), РП (Регламент № 22-7 [87]), ЦВК (Регламент № 38 [51]), НРТР (Регламент № 339 [50]), НКЦПФР (Регламент № 302 [86]), НКЕК (Регламент № 1 [48]), НКРЕКП (Регламент № 2133 [49]), КРАІЛ (Регламент № 55 [46]), КСУ (Регламент № 1-пс/2018 [72]), ВРП (Регламент № 52/0/15-17 [44]), ВККСУ (Регламент № 81/зп-16 [85]).

8. Внести зміни до Положення про апарат Національної комісії зі стандартів державної мови, виклавши його в новій редакції та врегулювавши неврегульовані питання, що стосуються, зокрема, завдань, функцій та повноважень апарату НКСДМ щодо забезпечення ним діяльності НКСДМ як колегіального центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом загалом, так і голови, заступника голови й членів НКСДМ як колективного керівництва колегіальним центральним органом виконавчої влади зокрема, з

урахуванням прийнятних норм, що містяться в положеннях про апарат / секретаріат інших колегіальних державних органів, зокрема ВРУ (Положення № 734 [34]), КМУ (Положення № 850 [40]), ЦВК (Положення № 328 [67]), НРТР (Положення № 347 [38]), КРАІЛ (Положення № 3 [35]), НАЗЯВО (Положення № 3а [23]), КСУ (Положення № 13-п/2019 [22]), ВРП (Положення № 579/0/15-17 [39]), ВККСУ (Положення № 157/зп-16 [73]) та ін.

9. Із метою збільшення граничної чисельності працівників НКСДМ – державних службовців НКСДМ з урахуванням 9 осіб колективного керівництва НКСДМ (голова, заступник голови й члени НКСДМ) – до 90 осіб варто передовсім внести до постанови КМУ від 05 квітня 2014 року № 85 (зі змінами) [4] такі зміни:

1) у Додатку 1 «Гранична чисельність працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади» позицію «Національна комісія зі стандартів державної мови – 29» вилучити;

2) натомість Додаток 2 «Гранична чисельність працівників державних колегіальних органів та інших державних органів» доповнити позицією «Національна комісія зі стандартів державної мови – 90».

Такі зміни також сприятимуть однозначному розумінню поняття «апарат НКСДМ», що позначає сукупність елементів структури НКСДМ, які забезпечують діяльність НКСДМ, зокрема голови, заступника голови й членів НКСДМ як колективного керівництва НКСДМ, але семантично не ототожнюється з НКСДМ загалом як колегіальним центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом та юридичною особою публічного права.

Після цього можна буде розпрацювати й затвердити в межах граничної чисельності працівників НКСДМ нову Структуру Національної комісії зі стандартів державної мови з урахуванням вимог постанови КМУ від 12 березня 2005 року № 179 «Про упорядкування структури апарату центральних органів виконавчої влади, їх територіальних підрозділів та місцевих державних адміністрацій» [80] та постанови КМУ від 23 жовтня 2023 року № 1109 «Про

підготовку до запровадження умов оплати праці державних службовців на основі класифікації посад у 2024 році» [66] та аналогічного досвіду інших колегіальних державних органів, зокрема ВРУ (Структура № 1678-III [76]), КМУ (Структура № 564 [53]), РП (Структура № 21-3 [92]), ЦВК (Структура № 279 [77]), НРТР (Структура № 2 [55]), НКЦПФР (Структура № 83 [94]), НКЕК (Структура № 318 [79]), НКРЕКП (Структура № 25-од [18]), НКСДМ (Структура № 196 [52]) КРАІЛ (Структура № 84 [54]), НАЗЯВО (Структура № 16 [91]), КСУ [93], ВРП (Структура № 3655/0/15-20 [90]), ВККСУ (Структура № 18 [89]), передбачивши наявність таких сімей посад державної служби в НКСДМ:

1) адміністративне керівництво (голова НКСДМ, заступник голови НКСДМ, члени НКСДМ, керівник апарату НКСДМ, заступники керівника апарату НКСДМ);

2) адміністрування та надання публічних послуг (сектор забезпечення розроблення, рецензування й затвердження завдань для іспитів на рівень володіння державною мовою, сектор формування й адміністрування банку завдань для іспитів на рівень володіння державною мовою, сектор організації та проведення іспитів на рівень володіння державною мовою (взаємодія з претендентами, інструкторами, екзаменаторами, уповноваженими установами), сектор формування й адміністрування Реєстру державних сертифікатів про рівень володіння державною мовою (генерування й видача сертифікатів про рівень володіння державною мовою та витягів з Реєстру державних сертифікатів про рівень володіння державною мовою) тощо);

3) аналіз державної політики та нормотворча діяльність (сектор аналітичного забезпечення, сектор нормотворчої діяльності й нормопроектувальної техніки);

4) бухгалтерія;

5) внутрішній аудит;

6) господарські функції;

7) державний нагляд і контроль (сектор внутрішнього контролю);

- 8) діловодство, канцелярія та архів;
- 9) забезпечення реалізації (координації реалізації) державної політики (сектор напрацювання й затвердження стандартів державної мови, сектор напрацювання й затвердження вимог до рівнів володіння державною мовою, сектор напрацювання програм, структури та типології завдань для іспитів на рівень володіння державною мовою, сектор роз'яснювальної роботи щодо застосування стандартів державної мови, сектор лінгвістичної експертизи тощо);
- 10) закупівлі;
- 11) запобігання корупції;
- 12) інформаційна безпека та кіберзахист;
- 13) комунікація та інформаційне забезпечення (пресслужба, наповнення й адміністрування офіційного вебсайту та інших каналів комунікації);
- 14) літературне редагування (тексти НКСДМ не можуть містити помилки й не відповідати стандартам державної мови);
- 15) міжнародне співробітництво (взаємодія й обмін досвідом із закордонними організаціями у сфері рівнів володіння мовою, стандартів мови тощо);
- 16) оборонна робота, мобілізаційна підготовка і мобілізація;
- 17) організація засідань (секретаріат НКСДМ);
- 18) правове забезпечення;
- 19) протокол та церемоніал (за потреби);
- 20) режимно-секретна діяльність (за потреби);
- 21) управління державною власністю (за потреби);
- 22) управління інформаційно-комунікаційними системами;
- 23) управління персоналом;
- 24) управління проектами інформатизації (Національний електронний корпус української мови);
- 25) управління фінансами (планування й виконання бюджету);
- 26) цивільний захист та охорона праці;

27) патронатна служба голови НКСДМ, заступника голови НКСДМ та членів НКСДМ.

10. Відповідно до ч. 5 ст. 47 Закону № 2704-VIII [31] та з метою швидкого й якісного виконання НКСДМ покладних на неї лінгвістичних завдань (напрацювання стандартів державної мови, вимог до рівнів володіння українською мовою, завдань для іспитів на рівень володіння державною мовою тощо) в умовах недостатньої кількості фахівців в апараті НКСДМ уповноважити окремих членів НКСДМ ініціювати створення робочих груп із залученням відповідних фахівців та здійснювати координування, спрямування й контроль їхньої діяльності.

ВИСНОВКИ

Отже, отримані результати дослідження загалом розв'язують науково-практичну проблему організаційно-правових засад діяльності колегіальних державних органів в Україні й дають підстави зробити такі висновки:

1. Станом на осінь 2023 року в Україні функціонують і стали об'єктом нашого вивчення колегіальні державні органи законодавчої (ВРУ), виконавчої (КМУ, НКЕК, НКРЕКП, НКСДМ, КРАІЛ, а також (за здійснюваними повноваженнями й виконуваними завданнями) РП, ЦВК, НРТР, НКЦПФР, НАЗЯВО, НАК) та судової (КСУ, ВРП, ВККСУ) влади.

Такі колегіальні центральні органи виконавчої влади, як НКЕК, НКРЕКП, НКСДМ, КРАІЛ, мають спеціальний статус, який полягає в тому, що вони, зокрема, мають визначені законодавством особливі завдання й повноваження, щодо них може встановлюватись спеціальний порядок утворення, реорганізації, ліквідації, підконтрольності, підзвітності, а також призначення і звільнення керівників та вирішення інших питань (ч. 7 ст. 1 Указу № 1572/99) [74].

2. Термін «колегіальний державний орган» є видовим до термінів «державний орган» та «орган державної влади». Поряд із ним з відповідними значеннями функціонують такі варіанти, як «державний колегіальний орган» та «колегіальний орган».

Фіксуємо появу терміна «колективне керівництво колегіальним державним органом», що позначає голову, заступника голови (за наявності) та членів колегіального державного органу, які беруть участь в ухваленні рішень та здійсненні колективного управління колегіальним державним органом.

Такі терміни, як «рада», «комісія», «палата» й подібні до них, що входять до структури відповідних багатокомпонентних назв, з одного боку, позначають колегіальний державний орган як юридичну особу публічного права загалом, а з іншого – голову, заступника голови (за наявності) та членів колегіального державного органу як його колективне керівництво.

Так само слово «апарат» може позначати як усіх працівників колегіального державного органу, зокрема й членів колегіального державного

органу як колективного керівництва ним (родове значення), так і працівників власне апарату / секретаріату колегіального державного органу (без урахування членів колегіального державного органу як колективного керівництва ним), який забезпечує діяльність колегіального державного органу, зокрема й його колективного керівництва (видове значення).

Також термін «рішення» номінує спершу акт волевиявлення членів колегіального державного органу через їх голосування, а потім – нормативний документ, у якому зафіксовано й оформлено відповідний акт волевиявлення членів колегіального державного органу.

3. Джерелами дослідження організаційно-правових засад діяльності колегіальних державних органів й регуляторами такої діяльності є:

1) Конституція України (визначає (ВРУ, КМУ, КСУ, ВРП) й передбачає (РП, НРТР, ЦВК) діяльність);

2) Закони України:

2. 1) власні спеціальні Закони України (КМУ, РП, ЦВК, НКЕК, НКРЕКП, КСУ, ВРП);

2. 2) окремі розділи (статті, норми) у спеціальних Законах України (НРТР, НКЦПФР, НКСДМ, КРАІЛ, НАЗЯВО, НАК, ВККСУ);

2. 3) окремі норми загальних Законів України;

3) регламенти (ВРУ, КМУ, РП, ЦВК, НРТР, НКЦПФР, НКЕК, НКРЕКП, НКСДМ, КРАІЛ, КСУ, ВРП, ВККСУ);

4) положення (НКЦПФР, НКРЕКП, НКСДМ, КРАІЛ);

5) статути (НАЗЯВО, НАК);

6) положення про апарат / секретаріат (ВРУ, КМУ, ЦВК, НРТР, НКСДМ, КРАІЛ, НАЗЯВО, КСУ, ВРП, ВККСУ);

7) структура (ВРУ, КМУ, РП, ЦВК, НРТР, НКЦПФР, НКЕК, НКРЕКП, НКСДМ, КРАІЛ, НАЗЯВО, КСУ, ВРП, ВККСУ).

4. У науковій літературі дослідники звертають увагу на визначення поняття «колегіальність» [97], розгляд та вирішення в адміністративному судочинстві справ щодо оскарження рішень, дій та бездіяльності колегіальних

суб'єктів публічної адміністрації [96], діяльність колегіальних державних органів як суб'єктів у сфері ліцензування й видання ними документів дозвільного характеру [9], аналіз тодішньої структури РП [19], документування діяльності колегіальних органів управління [21, 10], поєднання колегіальності та єдиноначальності в діяльності Міністерства юстиції України [7], регламент як організаційну основу діяльності колегіального органу місцевого самоврядування [95], неврегульованість індивідуальної відповідальності в разі ухвалення колегіальних рішень [11] та ін., однак комплексне дослідження організаційно-правових засад діяльності колегіальних державних органів в Україні не було об'єктом наукового зацікавлення в галузі публічного управління й адміністрування.

5. У структурі колегіальних державних органів виокремлюємо:

1) колективне керівництво колегіальним державним органом – голова, заступник голови (за наявності) та члени колегіального державного органу, які беруть участь в ухваленні рішень та здійсненні колективного управління колегіальним державним органом;

2) апарат / секретаріат колегіального державного органу, який забезпечує діяльність як голови, заступника голови (за наявності) та членів колегіального державного органу, так і загалом колегіального державного органу як юридичної особи публічного права.

Структуру ж власне апарату / секретаріату колегіального державного органу умовно поділяємо та такі групи структурних підрозділів, які забезпечують:

1) діяльність колегіального державного органу як юридичної особи публічного права;

2) виконання основних завдань і функцій колегіального державного органу з формування та/або реалізації державної політики у відповідній сфері, задля чого й був утворений колегіальний державний орган;

3) діяльність колективного керівництва (голова, заступник голови (за наявності) та члени) колегіального державного органу (патронатна служба).

6. Кількісний склад членів колегіальних державних органів визначений у нормативно-правових актах, які регулюють їх діяльність, і, крім членів КМУ, є сталим, а саме: 450 народних депутатів України, 13 членів РП, 17 членів ЦВК, 8 членів НРТР, 1 голова та 6 членів НКЦПФР, 7 членів, у тому числі голова НКЕК, 7 членів, у тому числі голова НКРЕКП, 9 членів НКСДМ, 1 голова та 6 членів КРАІЛ, 24 члени НАЗЯВО, 12 членів НАК, 18 суддів КСУ, 21 член ВРП, 16 членів ВККСУ.

7. Суб'єктами обрання / призначення членів колегіальних державних органів є:

- 1) громадяни України (усі народні депутати України);
- 2) ВРУ (усі члени КМУ, усі члени РП, усі члени ЦВК, половина (4) членів НРТР, третина (6) суддів КСУ, 2 члени ВРП);
- 3) Президент України (половина (4) членів НРТР, голова й усі члени НКЦПФР, третина (6) суддів КСУ, 2 члени ВРП);
- 4) КМУ (усі члени НКЕК, усі члени НКРЕКП, усі члени НКСДМ, голова й усі члени КРАІЛ, усі члени НАЗЯВО, увесь персональний склад НАК);
- 5) з'їзд суддів України (третина (6) суддів КСУ, 10 членів ВРП);
- 6) з'їзд адвокатів України (2 члени ВРП);
- 7) всеукраїнська конференція прокурорів (2 члени ВРП);
- 8) з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ (2 члени ВРП);
- 9) ВРП (усі члени ВККСУ).

Обранню / призначенню членів колегіальних державних передуює внесення суб'єкту такого обрання / призначення подання щодо відповідних кандидатур, а власне добір кандидатур відбувається за результатом виборів чи проведення конкурсу або через подання пропозицій відповідними й повноважними на те суб'єктами (без проведення виборів чи конкурсного добору).

8. Строк повноважень (перебування на посаді) членів колегіальних державних органів визначають нормативно-правові акти для кожного

конкретного колегіального державного органу. Члени деяких колегіальних державних органів (РП, НРТР, НКЦПФР, НКЕК, НКСДМ, КРАІЛ, НАЗЯВО, НАК, ВРП, ВККСУ) мають обмеження щодо перебування на відповідній посаді понад 2 строки поспіль, а деяких – лише 1 строк (КСУ). 3-річний строк повноважень визначений для членів НАЗЯВО, 4-річний – КРАІЛ, ВРП, ВККСУ, 5-річний – ВРУ, НРТР, НАК, 6-річний – РП, НКЦПФР, НКЕК, НКРЕКП, НКСДМ, 7-річний – ЦВК, 9-річний – для суддів КСУ. Для членів КМУ немає чітко визначеного строку перебування на посаді, як і часових обмежень такого перебування.

9. Очільник колегіального державного органу (його голова, а у випадку із КМУ – Прем'єр-міністр України):

1) або призначається відразу (не треба спершу ставати членом відповідного колегіального державного органу) суб'єктом призначення членів відповідного колегіального державного органу на посаду голови колегіального державного органу (КМУ, НКЦПФР, КРАІЛ);

2) або призначається суб'єктом призначення членів колегіального державного органу із числа попередньо призначених ним членів колегіального державного органу за поданням керівника суб'єкта призначення членів колегіального державного органу (РП);

3) або обирається членами колегіального державного органу з-поміж себе й не потребує додаткового призначення (ВРУ, ЦВК, НРТР, НКЕК, НКРЕКП, НКСДМ, КСУ, ВРП, ВККСУ);

4) або обрана членами колегіального державного органу з-поміж себе кандидатура голови колегіального державного органу подається для призначення на відповідну посаду суб'єктові призначення членів такого колегіального державного органу (НАЗЯВО, НАК).

10. Основна форма роботи колегіальних державних органів, зокрема колективного керівництва колегіальним державним органом, – засідання. Засідання скликає повноважний суб'єкт, зазвичай голова відповідного колегіального державного органу. Вони відбуваються із певною періодичністю.

Для правоможності засідань колегіального державного органу потрібна визначена законодавством мінімальна кількість присутніх членів такого колегіального державного органу (кворум), а також мінімальна кількість голосів «за», щоб рішення було ухваленим.

11. Члени колегіальних державних органів, маючи лише один голос під час ухвалення рішення, який не завжди є вирішальним, не можуть нести персональної юридичної відповідальності за результати й наслідки діяльності усього колегіального державного органу загалом.

12. Із метою вдосконалення роботи НКСДМ як одного з колегіальних центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом пропонуємо їй внести зміни до відповідних нормативно-правових актів, що регулюватимуть питання:

- 1) утворення й координації та спрямування діяльності НКСДМ;
- 2) уніфікації й узгодження термінології, розмежування значення терміна «Комісія»;
- 3) спеціального статусу НКСДМ;
- 4) повноважень НКСДМ;
- 5) внесення подань про призначення членів НКСДМ;
- 6) обрання, строку повноважень та звільнення з посади голови НКСДМ та заступника голови НКСДМ;
- 7) повноважень голови НКСДМ;
- 8) проведення іспитів на рівень володіння державною мовою та перевірки й оцінювання їх результатів;
- 9) оскарження процедури проведення іспитів на рівень володіння державною мовою та їх результатів і розгляду скарг;
- 10) напрацювання й затвердження стандартів державної мови як нормативних документів;
- 11) регламенту НКСДМ;
- 12) положення про апарат НКСДМ;
- 13) граничної чисельності працівників та структури НКСДМ;

14) окремих повноважень членів НКСДМ;

15) подолання колізій норм права й узгодження законодавства.

У перспективі варто продовжити аналізувати специфіку діяльності колегіальних органів, розширивши об'єкт, предмет, географічні та хронологічні межі відповідних досліджень.

Зокрема, окремого дослідження потребує діяльність *Антимонопольного комітету України* (далі – АМКУ), що врегульована спеціальним Законом України від 26 листопада 1993 року № 3659-ХІІ «Про Антимонопольний комітет України», відповідно до якого АМКУ – вищий колегіальний державний орган зі спеціальним статусом, метою діяльності якого є забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель (ч. 1 ст. 1), а також інших, утворюваних ним, колегіальних органів АМКУ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Виборчий кодекс України від 19 грудня 2019 року № 396-IX (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).
2. Вища рада правосуддя // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 14. 10. 2023).
3. Вища рада юстиції // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 14. 10. 2023).
4. Деякі питання затвердження граничної чисельності працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади, інших державних органів : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2014 року № 85 (зі змінами) / Кабінет Міністрів України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85-2014-%D0%BF#n16> (дата звернення: 14. 10. 2023).
5. Деякі питання Національного агентства кваліфікацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2018 року № 1029 (зі змінами) / Кабінет Міністрів України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1029-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).
6. Деякі питання Національної комісії зі стандартів державної мови : Постанова Кабінету Міністрів України від 6 листопада 2019 року № 911 / Кабінет Міністрів України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/911-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).
7. Дудченко О. С. Принцип поєднання колегіальності та єдиноначальності в діяльності Міністерства юстиції України // Кримінально-виконавча система України та її роль у розбудові правової і соціальної держави : матеріали ІХ заочної Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Чернігів, 17 червня 2022 р. – Чернігів : Академія Державної пенітенціарної служби, 2022. – С. 45–48.
8. Зозуля О. І. Колегіальність, об'єктивність, вільне обговорення та вирішення питань як принципи діяльності парламентських комітетів і

тимчасових комісій // Верховенство права та правова держава : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ужгород, 21–22 жовтня 2016 р. – Ужгород : Ужгородський національний університет, 2016. – С. 40–43.

9. Клименко Н. Г. Державні колегіальні органи як суб'єкти державного регулювання діяльності недержавних інституцій у сфері національної безпеки // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 16. – С. 92–97.

10. Кобиліна Ю. М. Документування діяльності колегіальних органів управління : робоча програма навчальної дисципліни за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» спеціалізації «Документознавство та інформаційна діяльність» Навчально-наукового інституту муніципального управління та міського господарства Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. – К., 2019. – 27 арк.

11. Коваленко В. В. Неврегульованість індивідуальної відповідальності в разі ухвалення колегіальних рішень органом місцевого самоврядування як корупційний ризик // Інтеграція теорії у практику: проблеми, пошуки, перспективи : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Чернігів, 04 листопада 2022 р. – Чернігів : Академія Державної пенітенціарної служби, 2022. – С. 225–228.

12. Кодекс адміністративного судочинства України від 06 липня 2005 року № 2747-IV (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

13. Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

14. Лист Національного агентства України з питань державної служби Олександрю Мирончуку від 17 жовтня 2023 року № 5450/10-23. – Особистий архів автора.

15. Малін О. Л. Процедурні проблеми підготовки та прийняття колегіальними органами публічної влади нормативно-правових актів та рішень // Європейські перспективи. – 2013. – № 1. – С. 41–45.

16. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку // URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 14. 10. 2023).

17. Національне агентство з питань запобігання корупції // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 14. 10. 2023).

18. Організаційна структура Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, затверджена наказом Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 12 квітня 2023 року № 25-од / Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. – URL: <https://www.nerc.gov.ua/pro-nkrekp/struktura/organizacijna-struktura> (дата звернення: 14. 10. 2023).

19. Пацкан В. В. Структура Рахункової палати як вищого органу аудиту України // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. – 2019. – № 42. – Т. 2. – С. 64–68.

20. Питання оплати праці працівників державних органів : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 січня 2017 року № 15 (зі змінами) / Кабінет Міністрів України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

21. Піддубна Л. П. Колегіальні органи управління: особливості організації та документування діяльності // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління. – 2012. – № 3. – С. 134–143.

22. Положення про Секретаріат Конституційного Суду України, затверджене постановою Конституційного Суду України від 11 квітня 2019 року № 13-п/2019, зі змінами, внесеними згідно з Постановою Конституційного

Суду України від 24 лютого 2022 року № 2-п/2022 / Конституційний Суд України. – URL: <https://ccu.gov.ua/docs/179> (дата звернення: 14. 10. 2023).

23. Положення про секретаріат Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, затверджене на засіданні Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти 28 березня 2019 року (протокол № 3) / Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. – URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/Pol_pro_sekret%D0%B0riat.pdf (дата звернення: 14. 10. 2023).

24. Про адміністративну процедуру : Закон України від 17 лютого 2022 року № 2073-IX (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

25. Про Вищу раду правосуддя : Закон України від 21 грудня 2016 року № 1798-VIII (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

26. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 року № 1556-VII (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

27. Про громадянство України : Закон України від 18 січня 2001 року № 2235-III (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

28. Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор : Закон України від 14 липня 2020 року № 768-IX (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/768-20#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

29. Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків : Закон України від 30 жовтня 1996 року № 448/96-ВР (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

30. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

31. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25 квітня 2019 року № 2704-VIII (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

32. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

33. Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії Закон України від 21 березня 2023 року № 3005-IX (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3005-IX#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

34. Про затвердження Положення про Апарат Верховної Ради України : Розпорядження Голови Верховної Ради України від 25 серпня 2011 року № 769 (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/769/11-%D1%80%D0%B3#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

35. Про затвердження Положення про апарат Комісії з регулювання азартних ігор та лотерей : Рішення Комісії з регулювання азартних ігор та лотерей від 20 листопада 2020 року № 3 (зі змінами) / Комісія з регулювання азартних ігор та лотерей. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0003781-20#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

36. Про затвердження Положення про апарат Національної комісії зі стандартів державної мови : Рішення Національної комісії зі стандартів державної мови від 30 липня 2020 року № 17 (зі змінами) / Національна комісія зі стандартів державної мови. – URL: <https://mova.gov.ua/storage/app/sites/19/polozhennya-pro-apat.pdf> (дата звернення: 14. 10. 2023).

37. Про затвердження Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг : Указ Президента України від 10 вересня 2014 року № 715/2014 / Президент України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/715/2014#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

38. Про затвердження положення про апарат Національної ради та положень про його структурні підрозділи : Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 18 травня 2023 року № 347 / Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення. – URL: <https://www.nrada.gov.ua/decisions/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-aparat-natsionalnoyi-rady-ta-polozhen-pro-jogo-strukturni-pidrozdily/> (дата звернення: 14. 10. 2023).

39. Про затвердження Положення про секретаріат Вищої ради правосуддя : Рішення Вищої ради правосуддя від 23 березня 2017 року № 579/0/15-17 (зі змінами) / Вища рада правосуддя. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr579910-17#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

40. Про затвердження Положення про Секретаріат Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2009 року № 850 (зі змінами) / Кабінет Міністрів України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-2009-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

41. Про затвердження Порядку оскарження результатів іспиту на рівень володіння державною мовою та розгляду скарг : Рішення Національної комісії зі стандартів державної мови від 27 травня 2021 року № 24, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 19 липня 2021 року за № 933/36555 (зі змінами) / Національна комісія зі стандартів державної мови. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0933-21#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

42. Про затвердження Порядку проведення іспитів на рівень володіння державною мовою : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 року № 409 (зі змінами) / Кабінет Міністрів України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/409-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

43. Про затвердження Порядку розроблення, введення в дію та перегляду професійних стандартів : Постанова Кабінету Міністрів України від 31 травня 2017 року № 373 (зі змінами) / Кабінет Міністрів України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25. 04. 2023).

44. Про затвердження Регламенту Вищої ради правосуддя : Рішення Вищої ради правосуддя від 24 січня 2017 року № 52/0/15-17 (зі змінами) / Вища рада правосуддя. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr52_910-17#Text (дата звернення: 14. 10. 2023).

45. Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 року № 950 (зі змінами) / Кабінет Міністрів України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950-2007-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

46. Про затвердження Регламенту Комісії з регулювання азартних ігор та лотерей у новій редакції : Рішення Комісії з регулювання азартних ігор та лотерей від 16 лютого 2021 року № 55 (зі змінами) / Комісія з регулювання азартних ігор та лотерей. – URL: <https://www.gc.gov.ua/files/%D0%9F%D1%80%D0%BE%20%D0%BD%D0%B0%D1%81/Reglament.pdf> (дата звернення: 14. 10. 2023).

47. Про затвердження Регламенту Національної комісії зі стандартів державної мови : рішення Національної комісії зі стандартів державної мови від 26 жовтня 2022 року № 337 / Національна комісія зі стандартів державної мови. – URL:

https://mova.gov.ua/storage/app/sites/19/rishennja_komisii/October_22/26_10/reglamentkomisiinovaredaktsiya-1.pdf (дата звернення: 14. 10. 2023).

48. Про затвердження Регламенту Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку : Рішення Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку, від 18 лютого 2022 року № 1 (зі змінами) / Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0001864-22#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

49. Про затвердження Регламенту Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг : Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 06 грудня 2016 року № 2133 (зі змінами) / Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v2133874-16#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

50. Про затвердження Регламенту Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення : Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 20 квітня 2023 року № 339 / Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0339295-23#n6> (дата звернення: 14. 10. 2023).

51. Про затвердження Регламенту Центральної виборчої комісії : Постанова Центральної виборчої комісії від 30 червня 2023 року № 38 / Центральна виборча комісія. – URL: <https://act.cvkk.gov.ua/acts/prozatverdzhennya-reglamentu-tsentralnoi-viborchoi-komisii-2.html> (дата звернення: 14. 10. 2023).

52. Про затвердження структури Апарату Національної комісії зі стандартів державної мови : Рішення Національної комісії зі стандартів державної мови від 15 липня 2022 року № 196 / Національна комісія зі стандартів державної мови. – URL: https://mova.gov.ua/storage/app/sites/19/rishennja_komisii/July_22/rishennya196prostrukturuaparaturkomisii-1.pdf (дата звернення: 14. 10. 2023).

53. Про затвердження структури Секретаріату Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року № 564 / Кабінет Міністрів України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/564-2016-%D0%BF#Text> (дата звернення: 31. 10. 2023).

54. Про затвердження структури та чисельності самостійних структурних підрозділів апарату Комісії з регулювання азартних ігор та лотерей : Рішення Комісії з регулювання азартних ігор та лотерей від 11 лютого 2022 року № 84 / Комісія з регулювання азартних ігор та лотерей. – URL: <https://www.gc.gov.ua/files/Richenya/2022/02/R-84.pdf> (дата звернення: 14. 10. 2023).

55. Про затвердження структури та штатного розпису Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення на 2023 рік : Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 12 січня 2023 року № 2 / Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення. – URL: <https://www.nrada.gov.ua/decisions/pro-zatverdzhennya-struktury-ta-shtatnogo-rozpysu-natsionalnoyi-rady-ukrayiny-z-pytan-telebachennya-radiomovlennya-na-2023-rik/> (дата звернення: 14. 10. 2023).

56. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

57. Про Комісію з регулювання азартних ігор та лотерей : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2020 року № 891 / Кабінет Міністрів України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/891-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

58. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13 липня 2017 року № 2136-VIII (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

59. Про медіа : Закон України від 13 грудня 2022 року № 2849-IX (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

60. Про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку : указ Президента України від 23 листопада 2011 року № 1063/2011 (зі змінами) / Президент України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1063/2011#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

61. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку : Закон України від 16 грудня 2021 року № 1971-IX (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1971-20#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

62. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг : Закон України від 22 вересня 2016 року № 1540-VIII (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540-19#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

63. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг : Указ Президента України від 23 листопада 2011 року № 1070/2011 / Президент України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1070/2011#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

64. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

65. Про питання військової стандартизації : Наказ Міністерства оборони України від 24 лютого 2020 року № 56, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 05 березня 2020 року за № 240/34523 / Міністерство оборони

України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0240-20#Text> (дата звернення: 25. 04. 2023).

66. Про підготовку до запровадження умов оплати праці державних службовців на основі класифікації посад у 2024 році : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2023 року № 1109 / Кабінет Міністрів України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1109-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 31. 10. 2023).

67. Про Положення про Секретаріат Центральної виборчої комісії : Постанова Центральної виборчої комісії від 01 жовтня 2020 року № 328 / Центральна виборча комісія. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0328359-20#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

68. Про правотворчу діяльність : Закон України від 24 серпня 2023 року № 3354-IX / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

69. Про припинення Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг : Указ Президента України від 30 червня 2020 року № 259/2020 / Президент України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/259/2020> (дата звернення: 14. 10. 2023).

70. Про Рахункову палату : Закон України від 02 липня 2015 року № 576-VIII (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

71. Про Регламент Верховної Ради України : Закон України від 10 лютого 2010 року № 1861-VI (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

72. Про Регламент Конституційного Суду України : Постанова Конституційного Суду України від 22 лютого 2018 року № 1-пс/2018 (зі змінами) / Конституційний Суд України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001710-18#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

73. Про розгляд питання щодо затвердження Положення про секретаріат Вищої кваліфікаційної комісії суддів України : Рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 25 листопада 2016 року № 157/зп-16 (зі змінами) / Вища кваліфікаційна комісія суддів України. – URL: <https://vkksu.gov.ua/doc/pro-rozglyad-pytannya-shchodo-zatverdzhennya-polozhennya-pro-sekretariat-vyshchoyi> (дата звернення: 14. 10. 2023).

74. Про систему центральних органів виконавчої влади : Указ Президента України від 15 грудня 1999 року № 1572/99 (зі змінами) / Президент України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1572/99#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

75. Про стандартизацію : Закон України від 05 червня 2014 року № 1315-VII (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18#Text> (дата звернення: 25. 04. 2023).

76. Про структуру апарату Верховної Ради України : Постанова Верховної Ради України від 20 квітня 2000 року № 1678-III (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-14#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

77. Про структуру, штат і штатну чисельність Секретаріату та патронатної служби Центральної виборчої комісії : Постанова Центральної виборчої комісії від 18 вересня 2020 року № 279 (зі змінами) / Центральна виборча комісія. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0279359-20#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

78. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02 червня 2016 року № 1402-VIII (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

79. Про схвалення структури Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку : Рішення Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку, від 16 серпня

2023 року № 318 / Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0318897-23#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

80. Про упорядкування структури апарату центральних органів виконавчої влади, їх територіальних підрозділів та місцевих державних адміністрацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 березня 2005 року № 179 (зі змінами) / Кабінет Міністрів України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2005-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

81. Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 року № 244 (зі змінами) / Кабінет Міністрів України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

82. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 березня 2011 року № 3166-VI (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

83. Про Центральну виборчу комісію : Закон України від 30 червня 2004 року № 1932-IV (зі змінами) / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-15#Text> (дата звернення: 14. 10. 2023).

84. Пропозиції Комісії з питань вищого корпусу державної служби за результатами розгляду дисциплінарної справи стосовно заступника Голови Національної комісії зі стандартів державної мови Мирончука Олександра Яковича від 02 листопада 2023 року, на 24 арк., надіслані листом Комісії з питань вищого корпусу державної служби від 14 листопада 2023 року № 71-90/18-23 до Кабінету Міністрів України, що був зареєстрований 15 листопада 2023 року за № 36175/0/1-23. – Особистий архів автора.

85. Регламент Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, затверджений рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від

13 жовтня 2016 року № 81/зп-16 (в редакції рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 19 жовтня 2023 року № 119/зп-23) (зі змінами) / Вища кваліфікаційна комісія суддів України. – URL: https://vkksu.gov.ua/sites/default/files/reglament_vkksu.pdf (дата звернення: 25. 10. 2023).

86. Регламент Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, затверджений наказом Голови Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 23 травня 2013 року № 302 / Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. – URL: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/reglament-natsionalyno-koms-z-tsnnih-paperv-ta-fondovogo-rinku/> (дата звернення: 14. 10. 2023).

87. Регламент Рахункової палати, затверджений рішенням Рахункової палати від 28 серпня 2018 року № 22-7 (зі змінами, затвердженими рішенням Рахункової палати від 08 листопада 2019 року № 31-3) / Рахункова палата. – URL: http://rp.gov.ua/upload-files/About/RegulatoryDoc/arp_1_new.pdf (дата звернення: 14. 10. 2023).

88. Справа «Тимошенко проти України» (заява № 49872/11) : Рішення Європейського суду з прав людини від 30 квітня 2013 року, остаточне від 30 липня 2013 року (офіційний переклад) / Європейський суд із прав людини. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_924#Text (дата звернення: 14. 10. 2023).

89. Структура Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, затверджена наказом Голови Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 27 липня 2023 року № 18 / Вища кваліфікаційна комісія суддів України. – URL: <https://data.gov.ua/dataset/ab484a6f-86f8-4b46-b704-642f97861f68/resource/4d5fe94c-8c08-412e-bc96-6c719e2947c9> (дата звернення: 14. 10. 2023).

90. Структура секретаріату Вищої ради правосуддя, затверджена рішенням Вищої ради правосуддя від 24 грудня 2020 року № 3655/0/15-20 (зі

змiнами) / Вища рада правосуддя. – URL: <https://hcj.gov.ua/doc/doc/7311> (дата звернення: 14. 10. 2023).

91. Структура Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти станом на 01 листопада 2023 року, затверджена рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 24 жовтня 2023 року (протокол № 16 (45)) / Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. – URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2023/11/%D0%A1%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0-%D1%81%D0%B5%D0%BA%D1%80%D0%B5%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B0%D1%82%D1%83_24.10.2023.pdf (дата звернення: 10. 11. 2023).

92. Структура Рахункової палати, затверджена рішенням Рахункової палати від 06 жовтня 2023 року № 21-3 / Рахункова палата. – URL: <http://rp.gov.ua/About/Structure/> (дата звернення: 25. 10. 2023).

93. Структура Секретаріату Конституційного Суду України / Конституційний Суд України. – URL: <https://ccu.gov.ua/publikaciya/sklad-sekretariatu-konstytucijnogo-sudu-ukrayiny> (дата звернення: 14. 10. 2023).

94. Структура центрального апарату Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, затверджена наказом Голови Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 13 липня 2020 року № 83 / Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. – URL: <http://rp.gov.ua/About/Structure/> (дата звернення: 14. 10. 2023).

95. Тупіцин В. М. Регламент місцевої ради як організаційна основа діяльності колегіального органу місцевого самоврядування // Державне будівництво. – 2011. – № 1. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2011_1_31 (дата звернення: 14. 10. 2023).

96. Цвіркун Ю. І. Розгляд та вирішення в адміністративному судочинстві справ щодо оскарження рішень, дій та бездіяльності колегіальних суб'єктів публічної адміністрації : дисертація на здобуття наукового ступеня

доктора юридичних наук / Цвіркун Юрій Іванович ; Запорізький національний університет ; Міністерство освіти і науки України. – Запоріжжя, 2020. – 545 арк.

97. Штефан М. Й. Колегіальність // Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : Українська енциклопедія імені М. П. Бажана, 2001. – Т. 3: К–М. – С. 148–149.